

[Formanden]

te forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

8) Forespørgsel til ministeren for offentlige arbejder:

Forespørgsel af Dohrmann (FP):

»Hvornår agter regeringen at iværksætte kystsikringsarbejder til imødegåelse af de katastrofale ødelæggelser, som de danske kyster har været udsat for?«

(Forespørgsel nr. 24. Anmeldt 13/2 81. Fremme af forespørgslen vedtaget 19/2 81).

Forhandling

Dohrmann (FP):

En kombination af vinterens storme og den megen regn, vi har fået, har bevirket, at kysterne mange steder er blevet ødelagt. Der er blevet sagt mange pæne ord i den anledning, men det, vi ligesom mangler, er lidt handling, og derfor indleverede jeg den 12. februar 1981 følgende forespørgsel til ministeren: »Hvornår agter regeringen at iværksætte kystsikringsarbejder til imødegåelse af de katastrofale ødelæggelser, som de danske kyster har været udsat for?«

Vi er i den situation, at vi har mange, mange tusinde arbejdsløse. Vi har sand, vi har grus, vi har cement, og vi har en maskinpark stående, som ikke har noget at bestille. Derfor mener fremskridtspartiet, at der kun er én ting at gøre, og det er at se at komme i gang. Jeg håber, ministeren er enig heri, og at vi vil få en god og saglig forespørgselsdebat, idet det er mit indtryk, at samtlige partier er indstillet på, at kysterne skal sikres.

Ministeren for offentlige arbejder (Risgaard Knudsen):

Det forekommer mig, at forespørgslen i sin formulering synes at gå ud fra, dels at det uden videre er statens opgave at sikre de danske kyster mod oversvømmelse eller tilbagerykning, dels at der på det seneste er sket katastrofale ødelæggelser. Den første påstand gør det nødvendigt for mig først at minde om, hvorledes lovgivningen og folketingets stilling indtil dette øjeblik faktisk har været.

Folketinget har gentagne gange i de senere år haft lejlighed til at drøfte dige- og kystsikring. Skiftende regeringer har derfor haft al mulig grund til at gå ud fra, at folketinget har været enig i at fastholde det grundprincip, som digeloven fra 1874 og loven om kystsikringsanlæg fra 1922 utvetydigt fastslår, nemlig at det som udgangspunkt påhviler ejerne af de truede ejendomme selv at tage initiativet til at udrede omkostningerne ved anlæg af diger og kystsikringsværker. Dette princip er nemlig ikke blevet anfægtet ved nogen af de pågældende lejligheder.

Hvad angår forespørgslens anden påstand, om katastrofale ødelæggelser, er denne påstand efter min opfattelse også aldeles uholdbar. Folketingets udvalg om offentlige arbejder har for kort tid siden haft lejlighed til ved selvsyn at konstatere, hvad der er sket de mest diskuterede steder. Jeg tror ikke, det er nødvendigt i enkeltheder at kommentere ordvalget.

Nu vil nogle måske få det indtryk, at staten slet ikke har interesseret sig for dette område. Intet er imidlertid mere forkert. Uanset det i lovgivningen fastslåede princip om, at dige- og kystsikring i princippet er en sag for ejerne af de beskyttede ejendomme, har staten og det offentlige i øvrigt engageret sig i en række betydelige opgaver. Det er imidlertid sket efter konkret stillingtagen i hvert enkelt tilfælde.

De senere års aktiviteter har været koncentreret om den sydvestjyske vadehavskyst. Denne opgave er løst i fællesskab mellem staten, amtskommunen og primærkommunerne. Staten alene har afholdt betydelige beløb til sikring af Thyborøn og Limfjordstangerne i øvrigt. Andre steder på den jyske vestkyst har staten også haft væsentlige aktiviteter i gang.

Men jeg må understrege, at det er sket på strækninger, hvor det efter tidligere beslutninger er afgjort at staten skal agere. De steder, hvor der navnlig er indtruffet skred i klinerne i den nu afvigte vinter, er ved Lønstrup og ved Nr. Lyngby. På denne kyststrækning har staten ikke hidtil påtaget sig løbende opgaver som f. eks. på Limfjordstangerne.

Som engangsforanstaltning udførte staten i 1967 ved Lønstrup bådlandingsplads en kystsikring, som skulle vedligeholdes af kommunen, og staten har ydet øget beskæftigelse

[Ministeren for offentlige arbejder]

sestilskud til arbejder på en nordligere strækning. Men det er først og fremmest Hjørring kommune, der har påtaget sig opgaver på dette sted.

Imidlertid har jeg i efteråret 1980 haft en forhandling dels med Hjørring kommune, dels med Skagen kommune, og der var efter min opfattelse enighed om, at kystinspektoratet skal bistå disse kommuner med undersøgelser og skitseprojektering af visse anlæg. I næste uge skal jeg have et møde med Nordjyllands amtskommune og nogle nordjyske kommuner om problemerne, og jeg har med megen tilfredshed konstateret, at repræsentanter for Nordjyllands amtsråd har stillet sig særdeles positivt til det princip, at kystsikringsopgaverne på den jyske vestkyst bør løses i et økonomisk samvirke mellem staten, amtskommunen og primærkommunerne.

Folketinget har heller ikke haft nogen anledning til at tro, at regeringen ikke fortsat ville interessere sig aktivt for beskyttelsen af den jyske vestkyst, idet der i de senere år er udført et betydeligt undersøgelsesarbejde i kystinspektoratet om strækningen fra Lodbjerg i nord til Nymindegab i syd, en kyststrækning, der som bekendt for størstedelens vedkommende er under tilbagerkning.

Dette arbejde er udmøntet i tre rapporter, og jeg har allerede i august måned sidste år, samtidig med at jeg sendte den sidstnævnte rapport, orienteret dette tings udvalg om offentlige arbejder om, at disse tre rapporter nu vil blive undergivet en samlet behandling i ministeriet for offentlige arbejder.

Jeg har videre meddelt udvalget, at jeg derefter ville indkalde til en drøftelse med amtskommuner og kommuner om de foranstaltninger, som jeg må anse det for nødvendigt at sætte i værk, og om mulighederne for dækning af dermed forbundne udgifter.

Endelig har jeg lovet, at jeg på grundlag heraf senest ved begyndelsen af næste folketingssamling vil give tinget en redegørelse om det videre handlingsprogram for Vestkystens beskyttelse og det finansielle grundlag herfor.

Jeg må tilføje, at udvalget ikke har haft bemærkninger til det fra min side fremlagte forslag til den tidsmæssige og indholdsmæssige plan for den videre behandling af sagen om Vestkystens beskyttelse.

Om end jeg således ikke finder hr. Dohrmanns forespørgsel ret velformuleret eller

velbegrundet, sætter jeg dog alligevel pris på hr. Dohrmanns initiativ, da der derved gives mig en udmærket anledning til at fremlægge de grundlæggende betragtninger, som i de senere år er fulgt af skiftende regeringer i kystsikringspolitikken, og drøftelserne her i dag vil formentlig give mig en helt aktuel vejledning om, hvor folketingets partier står nu.

Jeg har naturligvis mærket mig, at der fra flere sider ifølge dagspressen i de seneste måneder har været fremsat udtalelser, der peger henimod, at staten i bred almindelighed skulle påtage sig ansvaret for at afholde udgifterne ved en sikring af landets kyster, ikke alene den jyske vestkyst, mod nedbrydning og – må jeg antage – som konsekvens heraf vel også påtage sig sikringen af lavtliggende områder mod oversvømmelse.

Da noget sådant ville være et brud med et hidtil lovfæstet princip og den hidtidige praksis, er der grund til at gøre opmærksom på, at en sådan ændring ville rejse en række spørgsmål, og at konsekvenserne ville være betydelige. Er det tanken, at det offentlige skal træde til, uanset hvor beskeden kystnedbrydningen er, uanset værdien af det, der skal beskyttes, uanset hvorledes brugerne har placeret deres bygninger, og uanset de omkostninger, som en sikring medfører? Eller vil man foretage en konkret vurdering, og i bekræftende fald efter hvilke kriterier?

Hidtil er beslutning taget efter en afvejning af følgende faktorer: risikoens størrelse, de beskyttede interessers art og størrelse, ikke blot i snæver økonomisk forstand, og størrelsen af de med en beskyttelse forbundne omkostninger. Vil man forlade dette udgangspunkt helt eller delvis, og da i hvilket omfang?

Det er i høj grad relevante spørgsmål, som vi er forpligtede til at være optaget af under denne debat.

Det offentlige – og det gælder særlig staten – er hidtil trådt til i tilfælde, hvor særlig store interesser skulle beskyttes, og hvor en bred kreds ud over lodsejerne på den aktuelle kyststrækning kunne blive berørt, og hvor udgifterne har været af betydelig størrelse. Hvis staten nu generelt skulle påtage sig at beskytte kystejendomme, ville dette altså være et brud med et, om jeg så må sige, hævdevundet og under gentagne drøftelser som rimeligt anerkendt princip, nemlig at en kyst-

[Ministeren for offentlige arbejder]

grundejer må beskytte sin egen ejendom, hvis der ønskes en beskyttelse. Man må gøre sig klart, at man herved mister den regulator, der ligger i en vurdering af, om foranstaltningen kan »betale sig« eller i øvrigt er samfundsmæssigt rimelig.

Et nyt princip for statens overtagelse af initiativet måtte i givet fald gælde for hele landet, og selv den mindste risiko ville i så fald naturligvis afføde krav til statskassen, og det har vi helt friske eksempler på.

Endvidere vil jeg gerne påpege, at det på ingen måde er givet, at det teknisk overhovedet er muligt at gennemføre en total sikring; jeg tænker i denne forbindelse særlig på den jyske vestkyst, der på store strækninger er under konstant tilbagerykning. Man har pr. dato ingen sikker viden om, at tilbagerykningen totalt kan standses. Det skulle i givet fald være ved hjælp af såkaldt strandfodring eller kystfodring, men det er uvist, om de betydelige mængder sand, der skulle til, overhovedet er tilgængelige, og der forestår en længere forsøgsperiode for at belyse de praktiske muligheder i øvrigt for at gennemføre strandfodring på udstrakte strækninger.

Men én ting er de tekniske muligheder; hvorledes forholder det sig med de økonomiske? Ja, det er store tal, der her er inde i billedet; derom kan ingen tvivl være. Inden for en 5 års periode bliver der investeret ca. 204 mill. kr. på den sydvestjyske vadehavskyst. Det er dog hidtil anset for en ganske betydelig økonomisk indsats til foranstaltninger af denne art, og staten har intet med vedligeholdelsen at gøre, bortset fra at føre tilsyn.

Situationen på strækningen fra Lodbjerg til Nymindegab er en ganske anden. Hvis det overhovedet er praktisk gennemførligt med en overkommelig indsats af materiel at »holde Vestkysten«, som det populært hedder, ved vi nu takket være kystinspektoratets tre rapporter, at udgifterne vil beløbe sig til mere end 80 mill. kr. om året for denne strækning. Hertil kommer nogle engangsudgifter.

På resten af Jyllands vestkyst til nord om Skagen er der også problemer, hvis løsning absolut vil kræve store beløb. I det hele taget må jeg minde om, at Danmarks samlede kystlinje er ca. 7.400 km, og hvis man vil indlede en ny politik med hensyn til nyanlæg, måtte man vel også gøre det i forhold til eksisterende anlæg med hensyn til disse anlægs vedligeholdelse, forstærkning, hoved-

standsættelse eller direkte fornyelse. Det har jo formodningen for sig, at det er de eksisterende anlæg, som har den stærkeste begrundelse for deres eksistens.

Inden staten påtager sig at sikre landets kyster mod nedbrydning og oversvømmelse, må man altså gøre sig klart, at de tekniske og praktiske muligheder for en total sikring af landets kyster, særlig den jyske vestkyst, ikke med sikkerhed foreligger, og at de økonomiske konsekvenser er endog meget betydelige. Men, vil man sige, hvad er regeringens og hvad er min egen holdning til disse tanker?

Må jeg hertil først sige, at jeg ikke ville have trukket problemstillingen så skarpt op, som sket er i de forudgående bemærkninger, hvis jeg ikke havde fundet anledning dertil i formuleringen af forespørgslen og udtalelser, der er faldet fra forskellig side. Jeg anser det nemlig ikke for en realistisk tanke, at staten skulle påtage sig en total sikring af landets kyster.

Regeringen kan derimod anbefale, at man fortsat følger det program, som har været fastlagt nu i en årrække, og som er forudsat at munde ud i en redegørelse til folketinget i folketingssamlingen 1981-82 med henblik på at træffe beslutning om, efter hvilke retningslinjer staten fremtidig skal deltage i beskyttelsen af den jyske vestkyst, og med konkretisering af de nærmeste års aktiviteter.

Hovedpunkterne i disse retningslinjer kan jeg tænke mig udformet således:

Staten engagerer sig fremdeles kun i sikringsforanstaltninger, når væsentlige interesser af samfundspræget art – og hertil henregner jeg opretholdelse af samlet helårsbebyggelse – står på spil, og når opgavens størrelse gør det naturligt, at staten træder til. Der må strækning for strækning foretages en vurdering af risiko, konsekvenserne af intet at foretage sig og udgifterne ved sikringsforanstaltninger.

Principielt bør staten ikke medvirke til sikring af fritidshuse, der også ofte i de senere år er bygget så nær kysten, at kystnedbrydning eller oversvømmelse har kunnet forudses. At lade staten betale for, at enkelte borgere kan bo en kort tid af året i yderste klitrække, kan meget vanskeligt forsvares. Det må være den enkeltes risiko, hvis man har investeret i byggeri i den kystnære zone uden at orientere sig om sandsynligheden for en kystnedbrydning eller oversvømmelse.

[Ministeren for offentlige arbejder]

Betragtningen må også gælde fritliggende enkelte bygninger til helårsbeboelse. Det offentlige kan ikke overtage ansvaret for enkeltmandsdispositioner.

Er der derimod tale om samlede helårsbebyggelser fra ældre tid, der nu er bragt i farezonen, er sagen en anden. Men jeg er helt opmærksom på, at forholdene i de enkelte tilfælde kan være mere komplicerede, end en skematisk opdeling viser. Der kan ligge sommerhuse på en strækning, som det af andre grunde kan være velbegrunderet at beskytte; så må ejerne af sådanne sommerhuse blot pålignes en passende del af byrderne. Denne tankegang er jo ikke ny: den kan føres helt tilbage til forarbejderne til digeloven af 1874, da en landstingsbetænkning talte om »skader, der skyldes et for tillidsfuldt valg af byggesteder«.

Jeg ser det imidlertid som en nødvendighed nu at gøre op, i hvilket omfang staten, amtskommuner, primærkommuner og lods-ejere skal deltage i udgifterne til beskyttelse af Vestkysten.

Der er i øjeblikket tre typiske situationer. På vadehavskysten vedligeholdes ingen diger af staten. De meget omfattende nyanlæg, der er gennemført dernede i de seneste år eller gennemføres i indeværende år, er betalt af staten med 60 pct. og af amtskommuner og primærkommuner med 40 pct. Dige- og høfdeanlæg på Limfjordstangerne og høfdesikringen på strækningen Ferring-Fjaltring og digerne på Torsmindetangerne og visse andre foranstaltninger er anlagt og vedligeholdt helt for statens regning.

På den nordligste strækning har staten kun i enkelte tilfælde ydet bidrag, og staten har ingen pligt til vedligeholdelse af sådanne anlæg, når bortses fra nogle høfder vest for Skagen havn.

Jeg finder, at det nu konkret bør fastlægges, hvilke anlæg på Vestkysten staten alene bør tage sig af, og hvilke anlæg andre myndigheder eller private bør være med til at betale til. Det forekommer mig også rimeligt, om staten blev deltager i sikringen af helårsbebyggelser og visse værdifulde områder på den nordligste del af Vestkysten rundt om Skagen til og med damstederne på den anden side af Skagen havn.

Skal staten engagere sig her på samme måde som på tangerne, må der ske en mindre personaleudvidelse i kystinspektoret.

Jeg er derfor indstillet på med amtskommuner og primærkommuner at drøfte, hvilke konkrete foranstaltninger der bør bringes til udførelse i de nærmeste år, og hvorledes midlerne til disse anlæg kan bringes til veje.

Et særligt problem frembyder arealer til et dige, der skal trækkes tilbage. Jeg mener i princippet ikke, at staten bør deltage i udgifterne til arealerhvervelse; der er noget forkert i, at staten skal betale for sådanne arealer. Men også dette spørgsmål må selvfølgelig forhandles med amtskommuner og primærkommuner. Det er dog et detailspørgsmål; lad det være sagt samtidig.

Efter gennemførte drøftelser med amtskommuner og primærkommuner er det som sagt min agt ved begyndelsen af folketings-samlingen 1981-82 at give dette ting en redegørelse for det videre handlingsprogram for Vestkystens beskyttelse. Basis for denne vil først og fremmest være de af kystinspektoret afgivne tre rapporter. Dette handlingsprogram ønsker jeg endvidere skal indeholde konkret angivelse af, hvorledes udgifterne dækkes til nyanlæg, vedligeholdelse eller løbende udførelse af de forskellige foranstaltninger.

Jeg tænker mig, at staten stadig skal klare visse anlæg helt, at amtskommuner og primærkommuner skal bidrage til nogle anlæg, og at de direkte beskyttede grundejere i visse tilfælde også bør bidrage.

Til sidst må jeg imidlertid understrege, at en øget medvirken fra staten i kystsikringen nu engang kun kan praktiseres med større bevillinger. Jeg har ikke – og regeringen har ikke – besparelser at anvise for en sådan øget aktivitet. Positive tilkendegivelser om statens medvirken til en øget aktivitet i kystsikringen har altså kun mening, hvis de nødvendige midler er til stede, og hvis man er rede til at bevilge dem.

Dohrmann (FP):

Det hører vel til god orden, at man siger tak til ministeren for hans svar på forespørgslen. Men jeg må samtidig sige, at jeg er umådelig skuffet over den redegørelse, ministeren lige har givet. To ting har slået mig: den ene er, at ministeren først i 1981-82 mener at kunne tage stilling til de store skader, der er sket på kysterne – og jeg tænker her

[Dohrmann]

først og fremmest på Vestkysten – den anden er selve finansieringen.

Ministeren gik meget højt op i, at kystsikringen jo også skulle betales. Det er da rigtigt. Jeg kunne nævne hundreder af eksempler på, hvor ministeren kunne finde penge- nede dertil, om han ellers ville gøre sig en smule umage og kontakte sine ministerkolleger. Næsten ugentligt er der et eller andet land, vi sender en masse millioner kroner hen til. F. eks. sendte man 45 mill. kr. til sumpene nede i Somalia. Danmark yder finansiel støtte til et land som Indien, der har råd til at producere atombomber og den slags ting. Vi udbetaler milliarder af kroner i arbejdsløshedsunderstøttelse, og selvfølgelig skal de folk, der går ledige, have understøttelse, men det var da bedre at få dem sat i gang med noget fornuftigt arbejde. Og når det drejer sig om sådan noget som ombygning af Det kgl. Teater, har man også masser af penge. Når ministeren her siger, at der også skal være råd til at betale det og det, er det da rigtigt, men hvad med at omprioritere og først og fremmest sørge for at sikre det, der er dansk: de danske kyster?

Dernæst vil jeg gøre ministeren opmærksom på – han lagde lidt hårdt ud – at jeg ikke på nogen måde har kritiseret regeringen, fordi den ikke allerede har påbegyndt kystsikringsarbejder. De store vandmængder og de storme, der har været her i vinter, var der ingen der kunne forudse, og derfor lå der ingen kritik i det.

Det, jeg mener, er blot, at man nu må se at komme i gang, så man i hvert tilfælde her i sommeren 1981 får gjort noget ved det, så vi ikke risikerer yderligere nedbrydning, hvis der til næste vinter kommer nogle storme, som er lige så slemme eller måske værre end dem, vi har haft denne vinter.

Ministeren kan selvfølgelig ikke lave noget kystsikringsarbejde uden at få penge til det, og når vi rejser en sådan forespørgselsdebat, er vi da også indstillet på at støtte ministeren i de eventuelle ansøgninger om betaling, han måtte komme med.

Der bliver gang efter gang såvel fra ministeren som fra andre socialdemokraters side slået på, at man ikke kan ofre en masse på sikring af fritidshuse. Nu har udvalget lige været på en besigtigelsestur, og jeg må tilstå – og jeg tror, flere andre af udvalgets medlemmer er enige i det – at det er meget svært

at skelne, hvad der i grunden er fritidshuse, og hvad der er helårshuse – de ligger jo blandet imellem hinanden – jeg mener faktisk, det bare er en undskyldning, man søger dér.

Men med hensyn til finansieringen er jeg 100 pct. uenig med ministeren. Jeg mener, at folk, som bor i de truede egne, og som betaler skat, afgifter og så galt også betaler til Det kgl. Teater og til kollektiv trafik her i hovedstadsområdet f. eks., skal hjælpes, når det er kystsikring. Jeg er 100 pct. uenig med ministeren, når han siger, at de sandelig selv skal være med, at det ikke er nogen samfundsopgave. Jeg mener, at sikring af kysterne er en statsopgave, og jeg tror, at debatten her i dag må komme til at gå på, om det er en statsopgave eller amter og kommuner skal involveres.

Dengang vi diskuterede det fremskudte dige nede i Sønderjylland, stillede vi ændringsforslag om, at det skulle være en ren statsopgave. Det blev nedstemt. Efter de udtalelser, jeg har set i forskellige aviser, er der ved at ske en bevægelse på det punkt, således at nogle af de partier, som stemte imod vores ændringsforslag på daværende tidspunkt, i dag – om man ellers kan stole på de udtalelser, der er faldet fra enkelte folketingsmedlemmer – vil stemme for. Men for at få det afklaret – og det mener jeg denne debat skal munde ud i – vil jeg gerne fremsætte følgende:

Forslag om motiveret dagsorden.

»Folketinget udtaler, at det påhviler den danske stat at hindre, at væsentlige nedbrydninger af de danske kyster finder sted.

Tinget går derefter over til næste sag på dagsordenen.«

Anden næstformand (Ninn-Hansen):

Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se foran). Dette forslag indgår nu i debatten.

(Kort bemærkning).

Erlendsson (FP):

I tilslutning til den meget naturlige distinktion mellem forskellige skader og forskellige skadelidte, som ministeren kom ind på, ønsker jeg at stille et enkelt spørgsmål. Er de skader, som staten selv forårsager, f. eks. ved havneanlæg – jeg tænker på de

[Erlendsson]

strømændringer, der finder sted, og som man må kunne forudse, og som vi ser tydeligt ved f. eks. Skagen havn, ved Hirtshals og ved Frederikshavn – skader, som staten efter ministerens mening bør påtage sig at udbedre og betale for udbedringen af?

Endelig vil jeg til ministerens bemærkning om, at de store skader, der var sket, jo ikke var nogen katastrofe lige nu, sige: nej, men den, som færdes langs den jyske vestkyst, kan se de tydelige tegn på en katastrofe, som er sket over mindre end 40 år, idet de store tyske befæstningsanlæg, som lå godt oppe i klitterne, nu i mange tilfælde ligger langt ude i vandet, ikke i havstokken, men 100–150 m ude.

(Kort bemærkning).

Margrete Auken (SF):

Jeg troede ikke mine egne ører, da jeg hørte hr. Dohrmann sige, at vi skulle bruge pengene, der er bestemt til Indien, til kystsikring i Danmark, men så pludselig gik pointen op for mig. Hr. Dohrmanns indvending mod inderne var, at de lavede atombomber. Uanset om jeg måske vil drage lidt andre konsekvenser af vores u-landsstøtte end hr. Dohrmann, så kan jeg forstå ham derhen, at han er villig til at flytte penge fra danske forsvarsudgifter til kystsikring. Hvis det var tanken, og ikke den kynisme, jeg først hørte, har han naturligvis min fulde støtte.

(Kort bemærkning).

Dohrmann (FP):

Jeg så, at fru Margrete Auken var i salen under ministerens redegørelse, og derfor må der være noget, der er smuttet for fru Margrete Auken. Ministeren nævnte her, at der var økonomiske problemer, og ministeren sagde faktisk, at han ikke kunne finde besparelser på andre områder. Derfor nævnte jeg nogle enkelte steder, hvor jeg synes det vil være rimeligt, at man sparer nogle penge og bruger dem til kystsikring i stedet for.

Otto Mørch (S):

Må jeg indledningsvis minde om, at fremskridtspartiet har stillet ændringsforslag om nedskæring af bevillingerne til kystinspektoratet med tilsammen 11 mill. kr. for de 4 foregående finansår. Ved tredje behandling i december af finanslovsforslaget for 1981 stil-

lede samme parti forslag om at nedskære kystinspektoratets bevilling for indeværende finansår med 5,1 mill. kr. Forslaget indebærer en reduktion af driftsbevillingen på nogle og tyve procent.

Af alle folketingets partier er det så fremskridtspartiet, der uden vaklen i februar stiller forespørgsel til ministeren om, hvornår der iværksættes kystsikringsarbejder. Ja men hvilke tanker gør hr. Dohrmann sig egentlig om, hvorledes kystsikringsarbejder bringes til udførelse? Hvem skal udarbejde måleprogrammer, forestå forundersøgelser, foretage EDB-beregninger, projektere, afslutte kontrakter, føre tilsyn og foretage talrige andre ting? Hvorledes havde de forudgående års statslige aktiviteter med hensyn til beskyttelse af den jyske vestkyst været, hvis fremskridtspartiet havde haft magt, som det har agt?

Det er i hvert fald sikkert, at det omfattende rapportmateriale, som kystinspektoratet har præsteret i de 3 nu foreliggende undersøgelsesrapporter, ikke havde foreligget. Det er ligeledes sikkert, at ministeren ikke, som vi lige har hørt, havde kunnet pålægge kystinspektoratet at yde sagkyndig bistand til Skagen og Hjørring kommuner med henblik på at udforme den mest hensigtsmæssige beskyttelse af de mest truede steder i disse kommuner. Nu er vi i den situation, at vi i løbet af dette år efter al sandsynlighed kan få en saglig drøftelse på grundlag af et godt oplysningsmateriale om, hvilke initiativer der bør tages på hovedstrækningen af Vestkysten, og ligeledes om mere konkrete foranstaltninger i Skagen og ved Lønstrup, hvilket sidste sted folketingets udvalg om offentlige arbejder jo for kort tid siden besigtigede.

Kort sagt: vi havde ikke været tilnærmelsesvis så langt fremme i programmet, som tilfældet er, hvis fremskridtspartiet havde bestemt på dette område. Det tror jeg står helt soleklart for tingets medlemmer – i alt fald dem, der er til stede.

Ministeren har netop fået markeret sit syn på, hvorledes retningslinjerne for statens medvirken ved dige- og kystsikring bør udformes. Jeg kan for mit vedkommende tilslutte mig, at der også på Nordjyllands kyst er lokaliteter, f. eks. ved Lønstrup og Skagen, hvor statens medvirken forekommer særdeles velbegrunderet.

Derimod finder jeg, at forholdene er ganske anderledes, når der ifølge dagspressen

[Otto Mørch]

skulle være tanker fremme om at beskytte Limfjordskysterne vest for Nibe for henved 75 mill. kr. Et sådant forslag synes umiddelbart lidet forståeligt, og man må spørge, hvilke lønsomhedsberegninger der mon ligger til grund for sådanne tanker. Da folketinget i 1970 drøftede Thyborønlovens ophævelse, var opfattelsen den, at værdien af de lavtliggende arealer langs Limfjorden, der kunne blive udsat for oversvømmelse, var forholdsvis ringe. Der er vel nok siden da bygget nogle sommerhuse langs kysterne, men det kan nu engang, som ministeren i relation til Vestkysten også var inde på det, ikke være sådan, at det offentlige skal betale i den slags situationer.

Jeg læste med stor interesse i Jyllands-Posten i søndags en artikel om kystsikringsproblemerne, og Jyllands-Posten afrundede denne artikel med at skrive følgende:

»Lukker ministeren op for godteposen, så vil mange kommuner og grundejere udsætte ministeren for en orkan på vindstyrke 12« – selv om ministeren er både stor og stærk, kan det alligevel være ubehageligt – »for også at få penge til kystsikring.«

Jeg er helt enig med Jyllands-Posten i denne vurdering, og det tror jeg også at ministeren er.

Jeg ser således ikke tilstrækkelig begrundelse for, at staten skulle engagere sig økonomisk i sådanne tilfælde. Hertil kommer imidlertid en rent nøgtern vurdering. Selv om man må få det indtryk, at der blandt partierne i det høje ting vil kunne samles bred tilslutning til en forøget indsats til sikring af Vestkysten, er det min og mit partis opfattelse, at fremskaffelsen af de konkrete bevillinger nok skal skabe problemer. Med andre ord: de penge, staten kan afse til dette formål, er der rigeligt behov for på den jyske vestkyst.

Nu er det jo alligevel i de senere år sket, at staten er trådt hjælpende til med tilskud i situationer, hvor omfattende ødelæggelser af diger i de indre farvande er forårsaget ved stormflod eller ved stormflodslignende hændelser. Jeg går ud fra, at ministeren ikke mener, at man i fremtiden fra statens side skal stille sig afvisende, hvis begivenheder af denne art indtræffer. Jeg er naturligvis helt opmærksom på, at noget sådant må hvile på en rent konkret overvejelse, men jeg vil gerne høre, om ministeren kan bekræfte, at det ik-

ke er ministerens tanke at afskaffe mulighederne for noget sådant.

Til ministerens indlæg har jeg i øvrigt ikke mange bemærkninger; jeg kan i det hele tilslutte mig det tidsmæssige og indholdsmæssige i ministerens program, men jeg vil dog gøre et par bemærkninger om enkelte punkter.

For det første om finansieringsspørgsmålet. Jeg finder det absolut begrundet, at amtskommuner og kommuner må tage deres del af udgifterne ved disse foranstaltninger, hvis man finder, at det offentlige bør inddrages. I visse situationer må det også være rimeligt at lade grundejerne bidrage. Et eksempel herpå kunne jeg tænke mig er et sommerhusområde, som får nytte af foranstaltninger, det offentlige ønsker gennemført, fordi langt større interesser også står på spil. Fordi det offentlige træder til, er det jo ingen nødvendighed, at grundejerne fritages helt.

At lokale og regionale myndigheder er økonomisk medansvarlige, finder jeg som sagt i sig selv velbegrundet, men dette medansvar er også vigtigt for at modvirke et konstant pres på statskassen. Synet på, hvilken kystnedbrydning der kan tolereres, og hvor kostbare foranstaltninger det kan være begrundet at bringe til udførelse, vil i høj grad påvirkes af, hvorvidt man selv skal være med til at betale. Et økonomisk medansvar er en fortrinlig regulator for størrelsen af de krav, man gør sig til talsmand for.

Det var også den linie, den daværende regering i 1974 fandt burde søges gennemført, når der til sin tid skulle tages stilling til, hvilke foranstaltninger der bør bringes til udførelse på den jyske vestkyst. Og vel at mærke: denne linje vandt tilsyneladende tilslutning i finansudvalget.

Det andet punkt, jeg vil opholde mig ved, er investeringstakten. I denne henseende må jeg mene, at det samlede program for Vestkystens sikring, som ministeren just ridsede op, er veludviklet. Vi har i den sidste femårsperiode koncentreret kræfterne om Sydvestjylland, med en statsinvestering på omkring 140 mill. kr. Samtidig har kystinspektoratet udarbejdet de 3 rapporter for strækningen Lodbjerg-Nymindegab, således at man i løbet af 1981 kan fastlægge et program for de nærmeste års aktiviteter på denne strækning samt antagelig ved Lønstrup og Skagen. Jeg finder det rent bevillingsmæssigt heldigt,

[Otto Mørch]

at man har kunnet tage disse to store områder successivt.

Det høje ting må altså, som ministeren understregede det, gøre sig klart, at det bliver nødvendigt at øge bevillingerne i de kommende år. Man som sagt: man kan til dels betragte de øgede bevillinger til den nordligere strækning som en fortsættelse af bevillingerne til vadehavskysten. Jeg håber på, at denne betragtning kan medvirke til at berede vejen for den øgede aktivitet.

I sit indlæg berørte ministeren ikke selve lovgivningen om diger og kystsikringsanlæg. Det mener jeg for så vidt heller ikke at der er nogen grund til, men det kunne måske være naturligt at spørge ministeren, hvorvidt han tænker sig, at de foranstaltninger, som man enes om at bringe til udførelse, skal nedfældes i et egentligt lovforslag, og om amtskommuners og kommuners økonomiske medansvar skal fastholdes i lovsform. Jeg tænker her på, at digeanlæggene i Sydvestjylland jo blev fastslået ved to love.

Jeg må erkende, at jeg mere har koncentreret mig om ministerens indlæg end om selve forespørgslen, men det har sine grunde. »Katastrofale ødelæggelser«, siger man. Ja, alt er jo relativt. Nu har vi ganske vist for nylig fået en god illustration af, at fremskridtspartiets interesseområde næppe når ud over landegrænsen. Men almindelig daglig avislæsning, specielt i disse dage, om forholdene ude i verden får i hvert fald mig til at forbeholde begrebet katastrofe andre situationer. Jeg vil ikke bagatellisere de indtrufne hændelser, men jeg vil gerne selv – og også anbefale andre at gøre det – se tingene i et vist perspektiv.

Med disse bemærkninger vil jeg sammenfattende sige, at jeg på socialdemokratiets vegne kan give tilslutning til, at ministeren forhandler med amtskommuner og kommuner ud fra de retningslinjer, som blev trukket op. Vi forventer så i næste samling at blive præsenteret for et handlingsprogram og en finansieringsplan. Socialdemokratiet vil være positivt indstillet til en forøget aktivitet med henblik på sikring af den jyske vestkyst.

(Kort bemærkning).

Dohrmann (FP):

Jeg skal gerne bekræfte det, hr. Otto Mørch sagde, om, at vi har stillet besparelsesforslag til finansloven vedrørende kystinspektoratet. Men hr. Otto Mørch og alle andre ved udmærket, at samtlige ændringsforslag, vi stillede til finansloven, var under forudsætning af, at vi fik en temmelig stor skattelettelse og dermed nogle mindre omkostninger. Det ved hr. Otto Mørch godt, så når han her forsøger at stille det op, som om vi mener, at der skal mindre kystsikring til, er det bare et påhit for at skyde os noget i skoene.

Det giver mig anledning til at sige noget, som jeg ikke tog med i første omgang, fordi jeg troede, at vi skulle diskutere det væsentlige, nemlig kystsikring. Det første, jeg foretog mig, efter at der var konstateret omfattende skader på kysterne, var, at jeg i udvalget om offentlige arbejder bad om en besigtigelsestur. Den besigtigelsestur syltede hr. Otto Mørch, så længe det overhovedet var ham muligt. For at komme i gang stillede jeg en forespørgsel, for en sådan kan man i henhold til forretningsordenen kun trække i en vis periode. Lige pludselig kunne hr. Otto Mørch godt få arrangeret den tur, og så indvilligede jeg i at vente med denne forespørgsel, til vi havde været på besigtigelsesturen.

Jeg vil i øvrigt godt sige, at når vi har stillet vores besparelsesforslag, er det også ud fra den betragtning, at sådan noget som kystinspektoratet ikke skal optræde som entreprenør. Vi har masser af gode entreprenørforetninger herhjemme, som udmærket kan udføre alt det arbejde, der bliver dem pålagt eller udliciteret. Det er en betragtning, som hr. Otto Mørch skal skrive sig bag øret. Der ved ville han få mere kystsikring, men måske knap så meget bureaukrati.

(Kort bemærkning).

Otto Mørch (S):

Hvis hr. Dohrmann ikke selv kan huske, hvad der stod i fremskridtspartiets bemærkninger til ændringsforslaget til finanslovsforslaget, må jeg minde hr. Dohrmann om, at der direkte stod, at aktivitetsniveauet for kystinspektoratet skal nedsættes, og at kun de mest nødvendige reparationer og vedligeholdelsesarbejder skal gennemføres. Klarere kan det vel ikke siges, at der altså efter fremskridtspartiets mening – i december altså –

[Otto Mørch]

skulle foretages mindre med hensyn til kystsikring på den jyske vestkyst.

Svend Heiselberg (V):

Indledningsvis vil jeg gerne takke ministeren, dels for redegørelsen, dels fordi vi med lidt presseri fik ministeren til at arrangere en besigtigelsestur til Vestkysten, hvor udvalget om offentlige arbejder ved selvsyn fik konstateret den voldsomme nedbrydning, der er sket nogle steder på Vestkysten.

Jeg må dog beklage, at der ikke blev mulighed for at se kystnedbrydning andre steder i landet, eksempelvis i Limfjordskommunerne, i særdeleshed fordi 15 Limfjordskommuner i henholdsvis Ringkøbing, Viborg og Nordjyllands amter er stærkt interesserede i at gå aktivt ind i kystsikringsarbejdet, der vil koste ca. 70 mill. kr., hvoraf kommunerne håber på at staten vil gå ind med 50 pct. af udgifterne. Efter venstres mening vil det være rigtigt, at staten medvirker, også fordi arbejdet vil sikre en forholdsvis stor beskæftigelse i mange af de kommuner, som har en stor arbejdsløshed, en høj skatteprocent og den laveste indkomst pr. indbygger i Danmark.

Hvis vi tænker os den situation, at staten ikke økonomisk vil gå ind i det omtalte kystsikringsarbejde, så vil det, hvis kommunerne alligevel sætter projektet i gang, betyde, at statskassen spares for en relativt stor udgift til arbejdsløshedsdagpenge. Det kan vel ikke være meningen, at de økonomisk hårdest ramte kommuner yderligere skal belastes, og vel slet ikke efter, at landets statsminister i sin nytårstale til det danske folk eksempelvis fremhævede Hanstholm kommune for dens opfindsomhed med hensyn til at beskæftige unge, bl. a. med reparation af fiskekasser. Sådan noget må andre kommuner også finde på, sagde statsministeren, og det har kommunerne nu vist at de kan. Ganske vist er det ikke reparation af fiskekasser, de er gået i gang med, men noget mere samfundsnyttigt, nemlig kystsikringsarbejde. Venstre må derfor anbefale ministeren for offentlige arbejder, der om få dage møder repræsentanter for de omtalte kommuner, at give tilsagn om statens økonomiske medvirken.

Men de omtalte kommuner er beklageligvis ikke de eneste eksempler på kommuner med kystnedbrydning. Der kan nævnes pro-

blemer ved Hvidbjerg Strand mellem Vejle og Fredericia, på Bornholms sydkyst osv. osv. Det er jo klart, at de 7.500 km kyststrækning, Danmark har, kan vi ikke sikre overalt. Derfor er det nødvendigt, at der laves en prioritering af den kystsikring, vi nødvendigvis skal i gang med. Statens engagement rent økonomisk er individuelt, idet vi må skelne imellem de samfundsmæssigt truede områder. Her tænker jeg specielt på områder på Vestkysten, som er af stor samfundsmæssig betydning. Bl.a. kunne nævnes Holmsland Klit, Torsmindetangerne, Limfjordstangerne ved Thyborøn og havneværkerne ved Hvide Sande og Torsminde. Også Torup, Rødhus, Blokhush, Løkken, Lønstrup, Hirtshals og Skagen er områder, som venstre må mene at det til dels må være en statsopgave at vedligeholde.

Venstre mener, at der er helt akutte problemer, der må løses nu. Derefter vil venstre opfordre ministeren til at nedsætte en vestkystkommission, der på lidt længere sigt kan vurdere, hvor meget og hvor lidt vi derudover skal sikre vores kyster, og foretage en prioritering af kystsikringsområderne, for som ministeren også sagde: ingen ved, om det er teknisk muligt at sikre alle de områder, man har peget på.

En anden ting, vi fra venstres side gerne vil lægge vægt på, er, at ministeren i tilfælde af overraskende storme, der griber voldsomt ind i vores kyststrækninger og er til fare for værdifulde områder, kan få sat arbejdet i gang, uden at han skal den trange vej igennem folkettinget.

Når det er sagt, skal det også siges, at venstre vil opfordre ministeren til at tage skridt til at fremsætte forslag til en ny kystsikringslov til afløsning af lov om kystsikringsanlæg fra 1922. Tiden må være inde til en revision af den snart tresårige lov.

Jeg håber med disse bemærkninger at have peget på, at venstre er af den opfattelse, at staten her og nu må yde hjælp til selvhjælp til løsning af en række kystsikringsproblemer, at staten på Vestkysten og eventuelt andre steder må betragte kystsikringsarbejdet som en statsopgave, at der udarbejdes en prioriteringsliste for arbejdets igangsættelse, at der senere nedsættes en vestkystkommission, og at ministeren må tage skridt til en ændring af kystsikringsloven.

[Svend Heiselberg]

Endelig vil jeg gøre opmærksom på, at det i zone- og naturfredningslovene fra 1969 udtrykkes, at et af formålene er at beskytte landskabet og dermed sikre befolkningens rekreative interesser. Men det klares ikke med ord alene, der må også realisme og handling til. Kystsikring er bl. a. miljøbeskyttelse og bevaring af nogle for os alle uundværlige naturressourcer.

Niels Andersen (KF):

I fynske aviser fra 1869 skriver digteren Mads Hansen i sin forårssang »For alle de små blomster« i slutningen af et af versene: »Naturen er foranderlig«.

Denne strofe randt mig i hu, da jeg forberedte mig til i dag, for vi må erkende, at den natur, vi lever i, hele tiden forandrer sig, og det er også tilfældet med vore kyster. Vi må finde os i en vis nedbrydning nogle steder og en opbygning andre steder. Skiftende vejrlig er en af årsagerne, men flere af de tilfælde af kystnedbrydning, som finder sted, skyldes, at vi ikke i tide har sat de fornødne foranstaltninger i gang for at sikre vore kyster. Medvirkende har også været det meget stormfulde efterår og vinteren, hvortil kommer en usædvanlig mængde nedbør i form af regn. Der er sket store skader, men flere af dem kunne have været undgået, hvis lodsejere og kommuner havde sat ind i tide. Der er også begået fejltagelser, og jeg er af den formening, at fremtidige kystsikringer grundigt skal undersøges, inden de sættes i værk.

Allerede for over 100 år siden var der fremsynede politikere, der forstod, at det var nødvendigt at sætte ind i visse egne af landet for at sikre vore kyster. Tyndt befolkede egne kunne ikke selv klare opgaven, som fra gammel tid var overladt til den enkelte lodsejer. Gennem generationer er staten gået ind i denne opgave på den jyske vestkyst og har med mere eller mindre held formået at sikre især kysten fra Agger til Fjand.

I den forbindelse vil jeg gerne benytte lejligheden til at takke ministeren, fordi han så hurtigt arrangerede en besigtigelsestur, så vi med egne øjne fik mulighed for at sætte os endnu mere ind i problemerne inden debatten her i dag. Vi fik efter min mening en god orientering om, hvad der hidtil er sket med hensyn til kystsikringen, og hvad man agter at foretage sig i fremtiden.

Når jeg allerede sidste sommer rejste spørgsmålet, var det i forbindelse med de store ekstra udgifter, Skagen kommune er kommet ud i, bl. a. ved udvidelsen af havnen, hvor det har vist sig, at der er sket store forandringer fra Grenen og et stykke syd for byen. Mit ræsonnement for at gå ind i den sag var, at det er en statshavn, og jeg finder derfor, at det må være rimeligt, at staten i et vist omfang er med til at hjælpe med løsningsen af denne opgave.

Vi havde i miljøudvalget en besigtigelsestur dertil i september sidste år, hvor vi havde lejlighed til at se på forholdene. Ministeren for offentlige arbejder havde imidlertid et par dage forinden taget sagen i sin egen hånd ved at iværksætte en undersøgelse gennem kystinspektoratet. Denne rapport er lovet færdig med udgangen af denne måned. Det er naturligvis mit håb, at vi vil finde frem til en fornuftig løsning i dette naturskønne område, så både den stedlige befolkning og de utallige turister, der finder vej til vor nordligste pynt, kan erklære sig tilfredse med resultatet.

Jeg er ganske enig med ministeren, når han til Vendsyssel Tidende den 21. februar 1981 udtaler, at der skal foreligge særlige forhold, når staten træder til. Udgangspunktet i vor nuværende lov er, at kystbeskyttelse betales af grundejerne. Men vi har eksempler på, at amtskommuner og kommuner er trådt til, hvor opgavernes størrelse og indhold har været af en sådan karakter, at den enkelte ikke har kunnet magte at opbygge, hvad havet har nedbrudt.

Når jeg i Nordjyllands radio et par dage forinden udtalte, at jeg fandt, at der var omgående behov for hjælp ved Lønstrup og Nr. Lyngby, skyldtes det den omstændighed, at jeg ved selvsyn havde erfaret, hvad havet havde taget, og stadig finder, at det er af katastrofelignende karakter. At der ryger et enkelt sommerhus i ny og næ er til at bære, men når op til en snes familier er truede i deres eksistens, kan vi ikke sidde med hænderne i skødet. Også usikkerheden trafikalt med underminering af kystvejen er af et sådant omfang, at det må være rimeligt, at vi interesserer os for det videre forløb.

Ministeren spørger mig i øvrigt i samme artikel om, hvilke trylleformularer jeg vil bruge for at fremskaffe midler til sikring af vore kyster ud over, hvad der allerede er be-

[Niels Andersen]

vilget. Det må vi jo se at finde ud af. Ministeren har på nuværende tidspunkt drøftet problemet, blev det oplyst, med såvel Hjørring som Skagen kommuner og udtaler, at han er indstillet på at søge statsbidrag til sikring af helårsbebyggelsen i Lønstrup. Da Skagen er ministerens egen valgkreds, føler jeg mig temmelig sikker på, at der også her vil findes en udvej.

Vi er nu fremme ved det efter min mening centrale punkt i denne debat. De fleste partier i tinget har på forhånd udtalt, at de er positivt indstillet til i fremtiden at være med til at bevilge midler til sikring af vore kyster. Vi skal så prøve at få afklaret, under hvilke former det kan lade sig gøre. Principielt mener vi i det konservative folkeparti, at den hidtidige form med ejerens pligt til at sikre i nogen grad må ændres. Vi er indstillet på, at et samarbejde mellem kommuner, amtskommuner og staten og lodsejere er vejen frem. Vi må i hvert enkelt tilfælde nøje følge udviklingen og se fordomsfrit på problemerne.

Jeg vil gerne i den forbindelse gøre opmærksom på, at hvis der har fundet forsømler sted fra lodsejernes side, så vil jeg i alle tilfælde foreslå, at man i fremtiden giver dem lov til at fradrage de udgifter, de har. Så er jeg overbevist om, at mange lodsejere vil føle sig mere forpligtet til at sikre eget område. Jeg mener, at vi burde lave en lovændring dér. Der er jo ikke tale om, at man på nuværende tidspunkt har lov til at fradrage den slags udgifter, men jeg mener, det vil være et vægtigt bidrag til, at den enkelte lodsejer ville føle sig mere forpligtet.

Der har allerede været forskellige forslag fremme om, hvordan vi skal fordele byrderne. Også dette må være en af opgaverne i dag. Jeg har noteret mig, at hr. Dohrmann finder, at det er en hundrede procents statsopgave langs Vestkysten, hvilket synspunkt jeg ikke deler. Jeg er tilhænger af en fordeling, hvor de implicerede parter finder frem til en rimelig afvejning i de konkrete tilfælde.

Umiddelbart er Vestkysten det mest udsatte område, men vi har også været vidne til, at 15 kommuner langs den vestlige del af Limfjorden har lidt meget ved havets indtrængen. Det gælder både nedbrydning af uerstattelige skrænter og oversvømmelser af store arealer, som bør sikres. Vi har i disse områder store forpligtelser gennem Ramsar-aftalen, og selv om det falder ind under mil-

jøministeriet, er vi vel også her i dag forpligtet til at se på spørgsmålet i et større perspektiv. Skaderne langs Vejle Fjord har også på det seneste været inde i billedet.

Jeg er ganske klar over, at det er en farlig vej rent økonomisk at betræde. Vi må altså finde frem til en prioritering, hvor der først og fremmest tages hensyn til de fastboende.

Der har fra enkelte sider lydt røster om, at vore mange arbejdsløse kan indgå som arbejdskraft ved sikringsarbejderne. Det kan vi naturligvis i det konservative folkeparti gå ind for. Jeg vil gerne understrege, at der først og fremmest må tages hensyn til lokale forhold, der må tages hensyn til den arbejdsstyrke og de arbejder, der allerede er udført, således at man kan udnytte den lokale arbejdskraft så meget som muligt. Men der skal de rigtige maskiner og teknik til efter forudgående beregninger og erfaringer; vi skal ikke have nogen form for terapi.

Ved besigtigelsen er det mit indtryk, at kystinspektoratet og dets folk i alle måder med deres mangeårige ekspertise har formået at dæmme op for de enkelte voldsomme skader ved anbringelse af parallelhøfder eller høfder på tværs af kysten, alt efter hvad der har været mest hensigtsmæssigt, og man har også fundet frem til forskellige materialer, som på lang sigt efter min mening er anvendelige. At man nu i inspektoratet er så langt fremme, at man ad elektronisk vej er i stand til at følge kysternes foranderlighed, vil givetvis i fremtiden betyde overordentlig meget.

I øvrigt foreligger der en betænkning udarbejdet af udvalget for regionpolitik og fysisk planlægning under EF omhandlende spørgsmålet om kystnedbrydning i Fællesskaberne. Allerede i 1979 tog man fat på et sådant initiativ, og i en række møder har man frem til januar 1981 udarbejdet et beslutningsforslag, som nu bliver forelagt Parlamentet og Kommissionen. Der henvises bl. a. til strækningerne i Nord- og Sønderjylland, hvor unormale vejrforhold forvolder skader til stor gene for især landbrugs- og turistområder. Udvalget peger på, at der i fremtiden må finde en forening af viden og erfaring sted i kampen mod kystnedbrydning, så vi ad denne vej kan formindske udgifterne ved disse naturkatastrofer. Forslaget munder ud i, at man opfordrer Kommissionen til at stille midler til rådighed gennem regionaludvik-

[Niels Andersen]

lingsfonden til forskning og forsøgsprojektering samt støtte til igangsættelse af projekter til hindring af kystnedbrydning. Også det må på længere sigt indgå i vor planlægning.

I den nuværende økonomiske situation vil det ikke være rimeligt at vedtage, at vor over 7.000 km lange kyststrækning skal plejes gennem statsmidler. Kysterne imod vest må være det primære, men vi må som sagt fordomsfrit se på akutte problemer.

Lad mig slutte med at sige, at vi for en gangs skyld må vise, at vi er i stand til at træffe hurtige beslutninger. Der er i visse egne af landet sket så store skader, at der må sættes ind til sikring mod endnu større nedbrydning af vore kyster.

Askjær Jørgensen (FP):

Ganske vist er ministeren for offentlige arbejder ikke minister for skatter og afgifter, men når man ved, at ministeren for offentlige arbejder har været folketingsmedlem i en årrække, så turde man dog håbe, at ministeren vidste lidt om, at kommuneskatteydere og amtsskatteydere og statsskatteydere rent faktisk er de samme personer i det danske samfund.

Derfor er det trist at høre, at ministeren er så urationel og taler om, at man hellere vil bruge kræfter på at finde ud af, at statsskatteyderne betaler 60 pct. og amtsskatteyderne så mange procent og kommuneskatteyderne så og så mange procent, når det er de samme mennesker. Det er langt, langt, langt mere rationelt kun at kræve én slags skatter op, nemlig til staten, og vi så lader staten afholde udgifterne. Hvis ministeren for offentlige arbejder ville læse lidt om det danske skattesystem, om bloktilskud og udligningsordninger og -regler, så ville ministeren vide, at det er de samme mennesker, og hvor kommunerne er fattigere, og hvor amterne er fattigere, bliver de hjulpet op via statspenge. Altså er det fuldstændig forrykt at høre ministeren og ordførere tale om, at man skal se på fordelingsordninger.

Sikring af det danske land bør ligesom det danske forsvar, folkepension og andre selvfølgelig statsopgaver være noget, der betales af staten. Fremskridtsfolkene er rationelle folk. Vi ønsker midlerne brugt til kystsikring i stedet for til at finde ud af, hvilken cigarkasse man nu skal tage pengene fra, og hvor-

dan man kan lave sindrige systemer ved at flytte rundt med skattepenge i en masse forskellige cigarkasser og lade de smuler, der måtte være tilbage, komme kystsikringen til gode. Fremskridtspartiet ønsker ikke, at der skal opbygges en fantastisk stor statslig entreprenørvirksomhed med en masse statsansatte. Vi ønsker derimod, at der skal ske rationel ansættelse af private entreprenørfirmaer til at foretage kystsikringsopgaverne.

Derfor er det for fremskridtspartiet vigtigt at sige til folketinget ved denne debat: lad os dog holde op med den snak om, hvilken af kasserne det skal tages fra, om det skal være den, kommuneskatterne betales til, eller den, amtsskatterne betales til, eller den, statsskatterne betales til. Det er de samme mennesker, der betaler kommuneskat og amtsskat og statsskat her i landet. Det burde alle folketingets medlemmer vide. Det er spild af penge og kræfter at flytte rundt på pengene på den facon. Lad os dog holde op med det!

Når vi har sådan en debat som denne, er der selvfølgelig mange, der kan sige som så: hov, de fremskridtsfolk har stillet forslag om besparelser på dette område. Og de kunne komme frem til at sige, at så kunne vi ikke tillade os at sige: nu er der sket noget, så der skal bruges nogle penge her. Alle partier, der i folketingets finansudvalg eller andre steder har stemt for ekstraordinære bevillinger, der går ud over, hvad der er vedtaget på finansloven, har intet som helst at bebrejde fremskridtspartiet, fordi vi på enkelte områder ikke mener, at vi slavisk skal følge vores stilling, da finansloven var til behandling.

Vi har lige så megen ret, som alle andre har. Når man har vedtaget en finanslov, kommer regeringen og siger: nu gør den og den situation, at der skal nogle ændrede bevillinger til. Det har regeringen naturligvis lov til at stille forslag om, men på tilsvarende måde har fremskridtspartiet naturligvis ret til, når der har været ekstraordinære vejr-situationer og der har været meget nedbør, der gør kyststrækningerne bløde, og sagen er blevet aktuel, at komme og sige, at den præcise holdning, vi havde ved finansloven, ønsker vi altså, som situationen har udviklet sig, at få en smule revideret. Det har vi lige så meget ret til som alle andre partier har, og som regeringspartiet har.

Derfor synes jeg, at man skulle have ladet være med at tage fat på den side af sagen,

[Askjær Jørgensen]

for det er faktisk at modsige sig selv. Hver eneste gang regeringen ønsker at ændre på de eksisterende bevillinger, kunne vi lige så godt harcelere over regeringen og sige: hør, ved I ikke selv, hvad I vil? Da I fremlagde finanslovsforlaget, ville I sådan – nu vil I det anderledes. Kan I ikke finde ud af, hvad I vil? Derfor synes jeg, at regeringspartiet og dets repræsentanter skulle holde sig for gode til at trække sådan nogle ting ind i debatten i dag.

Når man snakker om, hvordan man skal have nogle trylleformularer fundet frem, så man kan skaffe pengene dertil, må jeg henvise til, at når der skal bevilges 40–50 mill. kr. til landvindingsarbejde i Somalia, så blinker folketingets partier, i hvert fald flertallet af folketingets partier, ikke med øjnene. Nej, det skrider smukt igennem finansudvalget i henhold til de rammer, der ligger for det. Der er ingen problemer. Når man her i huset har masser af forhandlinger – det foregår nok i andre lokaler – om anvendelse af adskillige milliarder kroner til udvidelse af ungdomsuddannelser og en masse forskellige aktiviteter til bekæmpelse af arbejdsløshed, så taler man ikke om, at der skal trylleformularer til for at skaffe 4 eller 6 eller 8 mia kr.

Derfor er det kun tegn på obstruktion, når man taler om, at der skal trylleformularer til, hvis vi skulle skaffe 25 eller 50 mill. kr. eller hvor meget der må være nødvendigt i indeværende finansår for at sikre det danske land. Jeg mener, at de argumenter, man har hørt, de argumenter, der har været fremme i pressen, mere går på, at der er visse partier, der gerne vil finde et eller andet modsætningsforhold, fordi det nu er fremskridtspartiet, der har lagt de rigtige tanker frem; ellers ville man selvfølgelig gerne have taget imod dem. Jeg synes, at man skulle holde op med det usaglige og bakke op bag fremskridtspartiets forslag om, at vi først og fremmest koncentrerer os om at sikre dansk land.

Og så vil jeg gerne høre den, der vil påstå, at det ikke kunne være ganske udmærket at beskæftige nogle danskere med at sikre dansk land. Hvem tør påstå, at det ikke skaber beskæftigelse, hvis vi laver flere kystsikringsarbejder? Er der måske ikke brug for det, hr. minister?

(Kort bemærkning).

Otto Mørch (S):

Ja, selvfølgelig har fremskridtspartiet lov til at stille de ændringsforslag, de vil, også til ændring af finanslovsforlaget. Jeg vil endda sige, at de mange ændringsforslag da godt kan komme til en vis nytte, somme tider i form af et helt katalog. Jeg har selv i høj grad anvendt dem i mit politiske arbejde, netop for at markere, at fremskridtspartiet er det parti herinde, der repræsenterer mest politisk gas.

(Kort bemærkning).

Askjær Jørgensen (FP):

Hvis den socialdemokratiske ordfører ville tage de ord frem, der er brugt til at harcelere over de ændringsforslag, fremskridtspartiet har stillet til finanslovsforslag for 4–6 år siden, og så se på det antal, man selv har stillet nu, så vil hr. Otto Mørch se, at den, der kører politisk gas, det er den socialdemokratiske ordfører.

(Kort bemærkning).

Otto Mørch (S):

Her har vi igen i dette folketing et helt klart udtryk for, ikke mindst igennem de udtalelser, der nu er kommet fra hr. Askjær Jørgensen, at fremskridtspartiet ikke engang selv tager deres ændringsforslag til finanslovsforlaget højtideligt.

Den fg. formand (Arentoft):

Hr. Askjær Jørgensen for en kort bemærkning, og så slutter vi med de korte bemærkninger nu.

(Kort bemærkning).

Askjær Jørgensen (FP):

Jeg skal gøre hr. Otto Mørch opmærksom på, at regeringen stillede i hundredvis af ændringsforslag til sit eget finanslovsforslag, og siden har regeringen og ministrene anmodet om i snesevis af ændringer i forhold til de ændringsforslag, regeringen stillede i december måned 1980. Således ligger det. Hvis hr. Otto Mørchs ord skal gælde, er det altså således, at heller ikke ministrene tager deres egne ændringsforslag alvorligt. Det er måske tilfældet, hr. Otto Mørch?

Den fg. formand (Arentoft):

[Den fg. formand]

Jeg havde jo i grunden lukket for de korte bemærkninger, men hr. Otto Mørch for en kort bemærkning.

(Kort bemærkning).

Otto Mørch (S):

Jeg skal gøre det ganske kort. I modsætning til de forslag, fremskridtspartiet stillede, var regeringsforslagene velgennemtænkte og velmotiverede.

(Kort bemærkning).

Dohrmann (FP):

Det sidste, hr. Otto Mørch sagde, bringer mig til at stille et spørgsmål, og jeg vil gerne have et svar, og hvis hr. Otto Mørch ikke kan svare nu, så i anden omgang. Skal de bemærkninger forstås således, at socialdemokratiet ikke er indstillet på at yde en krone mere til kystsikring end det, der er fastsat i finansloven for i år? Er det det, hr. Otto Mørch mener? Hvis der skal være den mindste fornuft i det, hr. Otto Mørch siger, skulle en vedtagelse af finansloven jo betyde, at uanset hvor store strækninger af de danske kyster der blev brudt ned, så kunne man ikke komme med et forslag om, at vi skal udbedre nogle skader, der er sket.

Margrete Auken (SF):

Det er mig en stor og sjælden og udsøgt glæde at kunne sige, at jeg i det store og hele er glad for ministerens redegørelse, lad det være sagt allerførst. Derudover er det begrænset, hvad jeg skal komme med af bemærkninger, men dog nogle enkelte.

Havet omkring Danmark, som efter sigende omringer os på 7.400 km, har vi jo både glæder og sorger af. Nogle af vores meget store glæder har vi det med at forære væk, hvis vi er sikker på, at den, vi skal forære det til, er tilstrækkelig velbeslået i forvejen. Vi har haft et gruppevækkende eksempel på det for nylig. Derudover har vi andre glæder, som jeg i øvrigt ikke skal bestride, og så har vi en masse problemer, og jeg mener naturligvis, at det er opgaver, som skal tages meget alvorligt, og jeg mener også, det er opgaver, staten er medansvarlig for at få klaret.

Der kan – jeg synes, at ministeren beskrev det meget godt – være steder, hvor det ikke er til at magte for en enkelt kommune, når det går hårdt på. Jeg synes også, at den af-

vejning, ministeren gav udtryk for, når man overvejede, i hvilket omfang det var sommerhuse eller faste boliger, lød rigtig. Der ligger sommerhuskolonier rundt omkring, hvor det måske, det hørte vi jo også, vil være godt, at man kommer ind nu, fordi der ikke har været gjort noget før, men det er trods alt sådan med de sommerhuse, der ligger der, at enten har de haft fornøjelsen i meget lang tid med en så exceptionel fin placering, eller også har de båret sig dummere ad, end der kan være grund til at vi skal tage alvorligt herinde, hvis de har anbragt sig på den yderste klit ved Vesterhavet.

På baggrund af den overvældende tilslutning til ministeren er der et par spørgsmål, jeg godt lige vil have lov til at tage op.

Der er for det første spørgsmålet om, hvordan man skal kystsikre. Vi fik vist en række eksempler på vores tur, og jeg har overhovedet ikke mulighed for at vurdere, om de tiltag er rigtige eller ej. Den dér fornemmelse ved tapetopsætning kan ikke lade være med at komme til én: hvis man flytter bulen fra ét sted, ja så dukker den op et andet sted. Laver man fremragende kystsikring det ene sted, kommer der et mægtigt hul det andet sted. Det sisyfosarbejde beskrev kystdirektøren for os. Dels så vi noget af det, hvor man flyttede sand frem og tilbage ved Hvide Sande, dels fik vi en beskrivelse af, hvordan man skal sætte et stort system i gang, så man kan pumpe det rundt, hente det i havet og lægge det ind og hente det ud igen og lægge det ind, og det kan godt være, at det er en god idé. Jeg synes nok, at det forslag, der har ligget i udvalget fra et firma, om en løsning, som skulle kunne udføres billigt, og hvor man mente, at man kunne klare hele kysten, kunne se ud til at være en lidt skæv Georg Gearløs-opfindelse, fordi det er ret fantastisk, hvis det skulle kunne lade sig gøre. På den anden side mener jeg ikke, at kystdirektørens afvisning uden videre er fyldestgørende.

Jeg vil da godt her sige, at min tillid til kystdirektøren fik sig et gevaldigt grundskud i den periode, jeg arbejdede med Harboør Tange, hvor kystdirektøren hårdnakket fastholdt, at der er fra 150 til 125 m – 125 m var en forsigtig modifikation, han lavede i lokalradioen lidt senere – fra forkanten af depotet ud til vandet. Alle, der bor dér, siger, at man ikke kan komme over 60 m, ligegyldigt hvor-

[Margrete Auken]

dan man gør. Jeg vil godt nævne en idé, som var forelagt deroppefra: Man anbragte kystdirektøren ved depotets forkant og gav ham 150 m snor i hånden, og så sagde man til ham: nu kan du bare gå, og når du kommer til enden, så er du ved vandets kant. Hvis han havde fulgt det råd, er der noget, der tyder på, at vi skulle have os en ny kystdirektør.

Altså med andre ord, der kunne godt udvises lidt mere eksperimenterende vilje fra ministeriets side, skal vi sige det sådan, sådan at man også kan sætte andre projekter i gang for at se, om der dog var løsninger, der kunne gribe mere radikalt ind og hjælpe os, end de forskellige, som vi slås med, og som altså har karakter af sisyfosarbejde.

Den anden lille ting, jeg kunne tænke mig at nævne – jeg var lidt ked af, at ministeren slet ikke kom ind på det – er de muligheder, der er for at bruge beskæftigelsespenge til beskæftigelsesarbejder. Vi blev præsenteret for nogle nødskrig i hvert fald et sted på vores tur, og jeg synes nok, at det var rimeligt at gå ind med offentligt arbejde og penge til det. Der er måske grænser for, hvor meget beskæftigelse der er i det, men immervæk er det dansk beskæftigelse med danske materialer, det vil sige, det er ikke noget, der belaster os voldsomt. Jeg vil egentlig godt have et svar fra ministeren på netop den side af sagen.

Det tredje problem – det er mere spøjst – jeg kunne tænke mig at trække frem, er, at der er folk, der har gjort mig opmærksom på, at selv om havet har taget en del af éns land, måske det hele, nej, hvis det er det hele, kan det vel ikke gå så galt, men en del af det, så må staklerne stadig væk betale skat af det land, der ligger ude i Vesterhavet. Jeg ved ikke, om ministeren kan bekræfte, at det forholder sig sådan. Det var dog en skattereform, vi måtte kunne få selv de radikale med til at få igennem, sådan at vi forholdsvis hurtigt kunne få dette absurde problem klaret, at man betaler grundskat af en grund, der ligger ude i Vesterhavet.

Jeg vil godt slutte med at sige, at jeg glæder mig til ministerens redegørelse, hvor vi får en mulighed for mere samlet at vurdere de tiltag, regeringen påtænker, også med hensyn til den økonomiske byrdefordeling. Og så kan vi ved den lejlighed se, om der er grund til at komme med forslag om ændrin-

ger. Det dagsordensforslag, fremskridtspartiet har stillet, synes jeg at ministerens redegørelse meget klart viste ville få så fantastiske konsekvenser for de danske skatteborgere, at skønt hr. Askjær Jørgensen lavede noget, der næsten lignede en tryllekunst heroppe med alle penge-kasserne, der for rundt hos hinanden, så man var lige ved at få indtryk af, at vi skulle bruge alle vores penge til kystsikring og det derfor er med god baggrund, man stiller dette forslag, er det et meget urealistisk forslag, som vil få nogle forrygende konsekvenser for alle, der har problemer med kysten. Det er ikke kun folk, der bor ved Vesterhavet, det er også andre rundt omkring i landet, hvor der er vand udenfor. Der er endda nogle, der kan glæde sig til, at de måske om føje tid kommer til at ligge i første række. Der kan også være fordele ved den erosion.

Bilgrav-Nielsen (RV):

Der er åbenbart ikke nogen sag, som er så alvorlig, at den ikke af fremskridtspartiet kan bruges til billig politisk kamp. Jeg synes, denne sag er et godt udtryk for det. Alle ved, at formentlig intet parti overhovedet kunne drømme om at modsætte sig en fornuftig kystsikringsvirksomhed. Intet parti vil vige tilbage for, når man kan se, at det er nødvendigt og løsningen med sikringen er fundet, at bevilge de nødvendige penge. Men alligevel skal vi altså opleve, at det parti, som mest af alle bekæmper al offentlig virksomhed, ikke undser sig for at gribe en sådan situation og spille ud, og lade som om kun fremskridtspartiet vil sikre den jyske vestkyst og andre kyster mod nedbrydning. Nu tager jeg det afslappet, fordi jeg mener, at en sådan proklamation, en sådan politisk propagandavirksomhed er mere skadelig for partiet selv end gavnlige.

Det er altså udgangspunktet for den her diskussion, og jeg er meget tilfreds med, at ministeren trods alt bruger lejligheden til at fortælle, at det arbejde, som er i gang i ministeriet, som for længst har været i gang i kystinspektoratet, fortsætter uændret, og at de begivenheder, der har fundet sted igennem den seneste tid ved Vestkysten, er årsag til, at man intensiverer sit arbejde.

Det er vigtigt, at man ikke lader bestemte handlinger provokere igennem, for der findes

[Bilgrav-Nielsen]

intet probat middel imod fjenden fra vest. Havet er ubønhørligt i sin afskrællen af den jyske vestkyst, og det, vi forbereder af indsats imod dette på ét sted nu, kan vise sig at være en helt forkert fremgangsmåde, næste gang havet sætter sit angreb ind. Derfor har jeg og vi i det radikale venstre stor tillid til, at de folk, som sidder på opgaven, kystinspektoratet og ministeriet, har kontrol med tingene så langt, som det nu kan lade sig gøre, og at man er inde i overvejelser om, hvordan man bedst helt lokalt, bestemt ud fra, hvordan angrebene er sat ind, hvordan kystområdet er beskaffent, skal gå i gang med modforanstaltninger.

Det, som er hovedretningslinjerne i ministerens redegørelse, er, at vi ikke skal ændre stort i vores holdning til tingene i forhold til, hvordan de har været tidligere. Den opfattelse deler vi. Vi mener, det er nødvendigt, at man får ført forhandlinger med amter og kommuner om de nyeste angreb på kysten, og vi mener i øvrigt, at det fortsat må være sådan, at man fra sag til sag vurderer, hvor der skal sættes ind og med hvilke midler, hvilke anlæg, til hvilke omkostninger.

Ministeren siger et sted i sin redegørelse, at staten kun skal være med, hvor der virkelig er samfundsinteresser på spil, eller noget i den stil. Jeg deler den opfattelse og også ministerens opfattelse, at det er truede områder med helårsbebyggelse, der må prioriteres.

I den forbindelse har ministeren, så vidt jeg kunne snuppe det i forbifarten, en bemærkning om, at han mener, at staten må være med visse nye steder, hvor der ikke er tale om decideret helårsbebyggelse, nemlig i det, jeg tror han kaldte for området rundt om Skagen. Nu ved alle, at området rundt om Skagen er det område, hvor man klarest kan se dels nedbrydningen, dels genopbygningen. Men jeg spørger ministeren: kan det tænkes, at det er royalistiske interesser, der er afgørende for ministerens modifikation af hans ellers så klare standpunkt, når det drejer sig om områder andre steder i landet? Jeg tænker på, at det område, ministeren her taler om, som måske skal have statens bevågenhed, mig bekendt er et område, kongehuset har et vist medansvar for. Eller kan det tænkes, at det netop er den omstændighed, at det er ministerens valgområde, der er tale om her, der spiller ind? Det sidste tror jeg nu ikke. Det er jeg overbevist om ikke kan være

tilfældet. Det kan jo hænge sammen med, at ministeren har et særligt kendskab til området her, og det er legalt.

Men det er ikke legalt fortsat for ministeren kun at have godt lokalt kendskab til det område. Det siger jeg, fordi jeg ikke synes om bemærkningen, som hele tiden kommer igen, at det er på Vestkysten, staten skal være med. Jeg er uforbeholdent enig med ministeren i, at det er på Vestkysten, vi har de store problemer. Men vi må erkende, at vi har set store problemer indenlands, skal vi sige det sådan, f.eks. i fjordene. Nu kan jeg jo ikke nævne en lokalitet, der er i min egen valgkreds, naturligvis, efter hvad jeg lige har sagt, så det skal jeg undlade. Men jeg mener, at overalt, hvor vi har opdaget nedbrydninger på steder, hvor vi ikke havde regnet med det, bliver vi nødt til at undersøge, hvad årsagen er. Jeg håber, at ministeren, når han til efteråret kommer frem med sin redegørelse, som jeg forstår hovedsagelig skal dreje sig om Vestkysten – det er jeg enig i at den hovedsagelig skal – også har forsøgt at kortlægge og beskrive omfanget og karakteren af de nedbrydninger, som måtte finde sted andre steder. Uanset om disse nedbrydninger andre steder er noget, som skal karakteriseres som statens opgave, er det vigtigt, at vi får kendskab til dem, at vi får dem beskrevet, at vi får dem undersøgt, sådan at vi ved, hvad det er, vi i givet fald siger nej til.

Jeg er meget enig med ministeren i, at der ikke er mange penge at gøre godt med, men jeg tror altså, vi skal indstille os på, at der skal bruges flere penge, at staten skal bruge flere penge på kystsikring i de kommende år. I hvert fald er der nogle helt eklatante skader, som vi bliver nødt til at gøre noget ved.

Nu har man før nævnt en udmærket artikel i Jyllands-Posten i søndags om emnet, og jeg vil gerne trække en anden ting frem. Vi må ikke være så optaget af de nye steder, at dér skal vi bruge nogle ekstra penge, og det øvrige skal blive, som det er. Jeg minder om, at der i den pågældende artikel blev gjort opmærksom på, at skal man bare være i stand til at afværge de værste tilbagerkninger i områder ved Fjaltring, Torsminde og Hvide Sande, så er de 8,5 mill. kr., der er afsat på indeværende tidspunkt, alt, alt for lidt. Der nævnes beløb op til 20–30 mill. kr. Jeg ved ikke, om det er dette andet og større beløb, man skal bruge, men jeg mener, der er

[Bilgrav-Nielsen]

grund til at være opmærksom på, at der også på Vestkysten er behov for, at der afsættes større midler, hvor staten har været inde, og hvor staten skal være inde. Det siger jeg selvfølgelig vel vidende, at så må vi også være med til at finde de midler. Det tror jeg ministeren godt kan få folketinget med til, når han kan påvise de steder, hvor der virkelig er behov for indsats.

Jeg vil slutte her med at sige, at det dagsordensforslag, som er fremsat af fremskridtspartiet, afspejler jo blot, at fremskridtspartiet har gjort denne alvorlige sag til en partipolitisk sag, og derfor skal det selvfølgelig stemmes ned.

Bollmann (CD):

Fremskridtspartiets forespørgsel her i dag er naturligvis både aktuel og interessant på baggrund af de ødelæggelser, der er konstateret rundt omkring på de danske kyster. Derfor synes jeg ikke, fremskridtspartiet skal have utak for at have rejst forespørgslen.

Jeg ved ikke, om det kan dokumenteres, at ødelæggelserne i den forløbne vinter har været væsentlig større end andre år, og derfor kan man selvfølgelig godt sætte spørgsmålstegn ved udtrykket »katastrofale ødelæggelser«. Men selvfølgelig er det en katastrofe for den enkelte grundejer, hvis hus styrter i havet, og det kan da også føles katastrofalt for mindre samfund tæt på kysten, når nedbrydning af kysten gennem årene truer et sådant samfund.

Forespørgeren går ud fra som givet, at staten har ansvaret overalt for sikring af de næsten 7.500 km kyststrækning her i landet. Den opfattelse kan der vel også nok være grund til at sætte spørgsmålstegn ved, dels fordi der adskillige steder i landet er truffet andre aftaler om fordeling af opgaver og udgifter, som f. eks. i Syd- og Sønderjylland, hvor digeanlæg og vedligeholdelser jo er foregået gennem mange år i et tilsyneladende udmærket samarbejde mellem stat, amter og kommuner, dels fordi en placering af hele ansvaret og dermed alle udgifter hos staten helt åbenbart vil kræve nogle midler af en størrelsesorden, som forespørgerens parti vel ikke altid har været særlig villig til at finde frem. Men som ministeren også var inde på, deltager staten allerede flere steder i landet, og på dette område som på andre må det

efter CDs opfattelse være rimeligt at foretage en prioritering både i relation til ødelæggelsernes omfang og karakter og til anvendelsen af de områder, der er tale om.

Jeg kan på CDs vegne sige, at vi i det store og hele ikke har haft grund til at klage over den prioritering, der er foretaget gennem årene. Men derfor vil jeg da ikke uden videre gå ind på den tankegang, at blot det er sommerhuse, er det hele egentlig ligegyldigt, så må ejerne selv fuldt og helt tage det økonomiske ansvar. Også her må der være tale om prioritering.

Ministeren siger, at det må være den enkeltes risiko, hvis man har investeret i byggeri i den kystnære zone uden at orientere sig om sandsynligheden for kystnedbrydning eller oversvømmelse. Det må vel i den forbindelse også være rimeligt at se på, hvor gamle disse byggerier er.

Nu ligger det næsten i luften, at det kun er Vestkysten, der tænkes på i forespørgslen og i ministerens svar. Men der er også problemer andre steder, og da hr. Bilgrav-Nielsen ikke vil nævne det, skal jeg da gerne nævne området ved Vejle fjord. Her er der vel i hovedsagen tale om ældre byggeri af sommer- og fritidshuse opført på et tidspunkt, hvor man måske ikke havde de samme muligheder for at tage højde for risikoen for kystnedbrydning. Selvfølgelig skal de ikke prioriteres højest, det er jeg ganske enig i, men de bør vel nok med i prioriteringen lige så højt som visse andre steder i landet.

Jeg skal i øvrigt ikke gå ind i en bedømmelse af de enkelte kyststrækninger på Vestkysten, men kan erklære mig tilfreds både med, at ministeren optager forhandlinger med de berørte amter og kommuner, og med, at ministeren vil fremlægge et samlet handlingsprogram på baggrund af de tre rapporter fra kystinspektoret.

Må jeg til ministerens bemærkning om hele finansieringen indskyde, at der jo er et begreb, der hedder beskæftigelsesplan. Der var måske et område, hvor flere beskæftigelsesmidler med stor fordel kunne anvendes. Jeg forstod på ministeren, at man allerede har anvendt visse midler. Jeg håber ikke, jeg har misforstået det. Der har gennem årene været megen diskussion om, hvorvidt sådanne midler anvendes til fornuftige formål. Hvis en del af midlerne anvendes til kystsikringsarbejder, er der for mig ingen tvivl om,

[Bollmann]

at det vil møde fuld forståelse både hos de skatteydere, der skal betale, og hos dem, der skal udføre arbejdet.

Jeg skal slutte med at sige til forespørgeren, at hvis han kan finde pengene på en fornuftig måde, vil CD meget gerne være med til at bruge flere midler på kystsikring, men jeg vil gerne gentage, at CD i det store og hele føler sig dækket ind af ministerens redegørelse, hvis vi i øvrigt får det handlingsprogram til efteråret. Derfor finder jeg ingen anledning til at stemme for fremskridtspartiets dagsordensforslag.

Chr. Christensen (KrF):

Jeg vil gerne takke ministeren for en fyldig og en meget klar redegørelse, som giver god baggrund for denne debat.

Nogle kraftige storme og deraf følgende kraftig nedbrydning af kysten i den sidste tid har skræmt mange beboere langs den jyske vestkyst – både dem, der bor i helårsbeboelse ved havet, og dem, der har sommerhus i klitterne, men også og ikke mindst dem, der driver landbrug enten helt ud til kysten eller i landet bag klitter og fjorde. Det er jo dette, der er den aktuelle anledning til denne debat. Men denne situation er ikke af ny dato. Vi, der er vokset op i læ af klitterne, har jo nok set havet som den glitrende stille, smukke vandflade en varm sommerdag eller en stille høstaften ved solnedgang, sådan som man kan se det beskrevet og gengivet i turistbrochurerne, men billedet, der tegner sig stærkest og mest ægte, er dog billedet af den barske, grove, skumklædte, buldrende nabo, når stormene piskede bølgerne op i klitterne og vi gik i angst for, hvad der ville ske, hvis bølgerne blot blev en lille smule højere. Fantasien havde frit løb, godt næret som den var af vore forældres og bedsteforældres frygtelige beretninger om tidligere tiders katastrofer, når havet brød igennem.

Men nu er vi jo blevet dygtigere. Faren varsles af kystinspektoratet i god tid, og mulighederne for at komme bort med liv og lemmer i behold, hvis havet bryder igennem, er større nu end tidligere. Frygten for havet er måske derfor blevet mindre, men det er vel også befolkningens årvågenhed blevet samtidig.

Havet tager ikke hensyn til menneskers mere eller mindre velbegrundede frygt, og

det lader sig åbenbart heller ikke let stoppe af den moderne teknik. Stoppes strømmen af en hofde ét sted, sætter den bare ind med fornyet styrke et andet sted. Og kommer stormen så med fuld kraft, kan nedbrydningen blive ganske voldsom. Vi så det i høj grad under nytårsstormen i år, hvor mange meter kystlinje forsvandt ud i havet. Et enkelt sted er der det sidste år forsvundet omkring 35 m af kysten, og mange begynder for alvor at frygte, at katastrofen måske lurser lige om hjørnet.

Det kan ikke hjælpe, vi i denne debat negligerer den opfattelse, der ligger i befolkningen, for sådan er det. Frygten er der. Er det da sådan, at disse kraftige storme, som vi oplevede her ved nytårstide, er blevet hyppigere? Erfaringen viser, at kraftige storme har optrådt indtil flere gange om året, og nytårsstormen i år skal næppe ses som et isoleret fænomen. Nedbrydningen vil fortsætte, hvis man da ikke sætter helt anderledes stærkt ind for at beskytte kysten.

Vi ved jo, at der oppe ved Fjaltring over 40 år er forsvundet 300 m af kysten. Ifølge Jyllands-Posten den 29. marts, altså i søndags, skønner tidligere vandbygningsdirektør K. Otterstrøm, at Vesterhavet napper ca. 40 ha om året. Det er et område på størrelse med Sprogø, eller omsat i penge 29 mill. kr., hvis det udstykkes i sommerhusgrunde. Det er altså ikke så små værdier, der her er tale om.

Hvorfor er uroen så blusset så stærkt op netop nu? Det har måske noget med naturen og de landskabsmæssige forhold at gøre. Naturen har sin rytme, som vi ikke uden videre eller uden risiko kan bryde. Det er jo det, der gør kystsikring så problematisk, men også så udfordrende.

Tidligere var der fri klitdannelse. Havet tog af klitterne, men afleverede også sand til nye klitter, som vinden så formede på læsiden. Det vil sige, at klitrækken vandrede indover og stadig udgjorde et bredt og naturligt forsvar mod havet. Jeg har som dreng set mange sommerhuse forsvinde, ikke i havet, men under sandklitterne. Men nu har vi jo af hensyn til landet bag klitterne bremset klitternes vandringer, enten ved beplantning med marehalm eller ved andre ting. Det vil altså sige, at klitterne ikke længere vandrer indover, men havet fortsætter med at æde af kysten efter salamimetoden, og så når det på

[Chr. Christensen]

et tidspunkt så langt ind gennem klitrækken, at der kun er få meter tilbage. Det er det tidspunkt, vi nu er ved. Det er derfor, man er bange.

Enkelte steder er der, som vi så det under udvalget om offentlige arbejders besigtigelsestur for nylig, kun 10–20 m tilbage, og et enkelt sted så vi endda, at det var under 10 m. Derfor kan enhver ny storm medføre gennembrud – og dermed også katastrofen. Vi skal ikke tegne katastrofestemning, men vi skal ikke være urealistiske med hensyn til det, der sker derude. At dette kan ske, er ikke bare alvorligt for sommerhusejerne eller dem med den faste helårsbeboelse, men sandelig også for de landbrugsområder, der ligger i landet bag klitterne.

Hvad vil der ske, hvis havet bryder igennem og forener sig med nogle af fjordene? Hvad vil der så ske med landbrugsområderne? Det var derfor, befolkningen derude syntes, at nu må der gøres noget for at bevare de sidste rester af vor kyststrækning derude.

Disse forhold gør sig især gældende på strækningen fra Nymindegab til Hanstholm. Længere nordpå afløses klitterne mange steder af lerskrænter, og derfor bliver problemerne af en lidt anden karakter. Men det er nok rimeligt at sige, at man af forholdene, som jeg har beskrevet dem her, kan konstatere, at kystsikring ikke blot er noget, der angår den enkelte lodsejer, men i høj grad har ændret sig til at blive et samfundsanliggende.

Derfor kan vi heller ikke opretholde den hidtil gældende opfattelse, at det er lodsejernes økonomiske ansvar at sikre kysten alene. Bortset fra en strækning på ca. 55 km fra Agger i nord til Ferring i syd, der er under kystinspektoratets ansvar, er de resterende ca. 7.400 km overladt til private kommuner og amtskommuner for godt/befindende. Det er endda sådan, at hvis den enkelte lodsejer vil sikre sin kyst, så skal han have disse foranstaltninger godkendt af kystinspektoratet først.

Derfor må min konklusion være, at kystsikringen i princippet må være et offentligt anliggende, herunder først og fremmest statens. De første hofder, staten betalte, blev da for øvrigt bygget ved Vesterhavet i 1876, fordi rigsdagen indså, at de tyndtbefolkede egne ikke kunne magte opgaven alene.

Nedbrydningen af kysten sker jo også andre steder end ved havet. Det sker, om end i

en anden målestok, også ved fjordkysterne, ikke mindst ved Limfjorden.

I en sådan opgave må naturligt inddrages både lodsejere, kommuner og amtskommuner sammen med staten. Det kan nok gøres nødvendigt, at der er flere instanser om at betale, for det bliver jo efter ministerens opfattelse en dyr affære, helt op til 300–400 mill. kr., hvis vi skulle sikre kysten fra Nymindegab til Skagen på ét år. Det er noget mere end de 31 mill. kr., vi bruger nu – ca. 6 kr. for hver enkelt dansker – til kystsikring.

Men pengene skal jo hentes et sted fra, og selv om ministeren nu var meget kategorisk i sit svar, vover jeg alligevel at spørge: kan der ved rokeringer på ministerens budgetter for offentlige arbejder skaffes midler, eller skal der ekstra bevillinger til, og hvordan med næste års finanslovsforslag? Kan ministeren på nuværende tidspunkt sige noget om, hvor meget ministeren skønner der skal til?

En alvorlig opgave ligger også i at finde ud af, hvad der egentlig skal gøres, og hvilke områder af kysten der skal prioriteres højest, når hjælpen skal sættes ind. Skal der bygges hofder? Skal der strandfodres med sand eller store sten? Eller skal der bygges små beton- eller stenøer i strandkanten, der kan bryde strøm og bølger? Alle metoder har deres fordele, om end ret snævert begrænsede. Det så vi jo, da vi var ude at kigge på det. Men de har også alle deres skæve sider.

Det må være op til sagkyndige at træffe denne afgørelse, og der skal måske endda gøres nogle forsøg, inden man finder frem til den rette metode. På grund af de ulige geologiske og strømmæssige forhold skal hver lokalitet måske endda have sin egen specielle metode. Det bliver det ikke lettere eller billigere af, men det kan blive nødvendigt.

Jeg synes, det er godt at vide i denne forbindelse, at der er et tillidsfuldt forhold mellem befolkningen derude langs den jyske vestkyst og kystinspektoratet. Det var opmuntrende at høre næsten alle de steder, vi kom: ja men det har vi helt tillid til at kystinspektoratet klarer på bedste måde.

Jeg vil i forbindelse med det godt spørge ministeren, om man i ministeriet eller i kystinspektoratet også overvejer andre metoder til at sikre kysten, eksempelvis ved anlæggelse af et helt nyt dige. I så tilfælde hvor og hvornår? Det kan i høj grad have interesse for lodsejerne at få dette at vide i god tid, og

[Chr. Christensen]

kommunerne kan af planlægningsmæssige grunde have samme behov.

Ønsker om hjælp er fremsat fra mange sider. Da vi var ude at se på sagerne, havde vi lejlighed til selv at få en fornemmelse af, hvilken lokalitet der trængte sig på først, når det drejede sig om at skulle have hjælp. Er det Vrist eller Harboør Kog, Torsminde eller Årgab på Holmsland Klit, eller skal vi til Nr. Lyngby eller Lønstrup i nord? I afgørelsen heraf må selvfølgelig kystinspektorets folk have et afgørende ord i godt samarbejde med ministeriet og de lokale myndigheder.

Jeg vil godt spørge ministeren, om man i tilfælde af, at pengene kan fremskaffes, har lagt en plan, geografisk og tidsmæssigt, for de nødvendige initiativer. Jeg er enig med ministeren i, at man ved denne afgørelse må have i tankerne, at en truet lokalitet med helårsbeboelse tidsmæssigt må have prioritet fremfor en truet lokalitet med sommerhusbygelse. Jeg beder også ministeren lægge mærke til, at det var tidsmæssigt, prioriteten skulle gives.

Det er med tilfredshed, jeg hørte, at ministeren herfra lovede at give folketinget en redegørelse for, hvilket handlingsprogram man ønskede at følge med hensyn til Vestkystens beskyttelse, og at vi ville få denne redegørelse umiddelbart ved folketingsårets begyndelse.

Må jeg til sidst udtrykke ønsket om, at der fra folketingets side vil blive vist den nødvendige vilje til at yde de økonomiske midler, der skal til, for at vi fremover kan sikre vor nuværende kystlinje og dermed skabe tryghed for fremtiden og lyst og mod til at foretage de investeringer, der er nødvendige for at klare dagen og vejen for befolkningen i et af de barskeste, men også herligste områder af vort land.

Alfred Hansen (DR):

Det er naturligtvis en samfundsopgave at sikre Danmark mod udenlandske fjender, og til vore udenlandske fjender hører altså også havet. Derfor må det være en helt naturlig samfundsopgave at sikre det danske samfund og den danske jord mod havets nedbrydning.

Ligesom det traditionelt har været en samfundsopgave at betale omkostningerne i forbindelse med inddæmning af nye arealer, må det naturligvis også være en samfundsopgave

at sikre de 44.000 km² jord, som Danmark i øjeblikket har. Dermed være ikke sagt, at det er staten og staten alene, der skal betale udgifterne. Det kan være stat, amt og kommune – måske sammen med grundejerne, som på bestemte steder på den omtalte strækning måske nok skal betale et eller andet symbolsk beløb – men det må være staten, der står som initiativtager til at sikre mod havets nedbrydning.

For mig at se er der flere spørgsmål med hensyn til, hvordan man skal tackle de nuværende problemer ved den jyske vestkyst. For det første: hvor skal der sættes ind? Hvor er der p.t. et øjeblikkeligt behov? På den tur, som jeg havde den fornøjelse at deltage i sammen med udvalget om offentlige arbejder og med ministeren, efterlod de indtryk, jeg fik, den opfattelse hos mig, at det er ved Lønstrup og Årgab, der er den største risiko for, at endnu mere bliver nedbrudt. Ved Lønstrup nedbrydes store dele af kyststrækningen, og ved Årgab er der stor risiko for, hvis vi får tilsvarende nedbrydning som den, der har fundet sted i det sidste års tid, at havet simpelt hen vil bryde igennem – med stor risiko for at oversvømme arealerne bagved. Også området omkring Nr. Lyngby er efter min mening værdigt til en hurtig indsats.

Men når denne prioritering har fundet sted og ministeren og folketinget har besluttet sig til, hvor der skal sættes ind, så må det næste meget presserende spørgsmål være: hvordan skal man sætte ind? Hvilken form for kystsikring skal der anvendes? Hvilken art af hæfder skal der bruges? Endelig, for det tredje: hvem skal betale og hvor meget? Her mener jeg nok der bliver behov for, hvad jo også ministeren lagde op til, en eller anden fordelingsnøgle. Jeg mener helt klart, at staten må bære de største udgifter i forbindelse med kystsikring, men også amt og kommune må vel være interesseret i at sikre den jord, som hører med til deres område. Ud fra et beskatningssynspunkt kan det ikke være ligegyldigt, hvor megen jord amt og kommuner har at foretage beskatning på. De kommuner, der nu ønsker at formindske skatten på indtægt, skatten på arbejde, men som derimod gerne vil have penge ind til løsning af kommunens og amtskommunens opgaver gennem en grundskyld, skal selvfølgelig også have i erindring, at i takt med, at

[Alfred Hansen]

arealet i amter og i kommuner bliver mindre, forsvinder også en del af deres beskatningsgrundlag.

Jeg mener ikke, man kan sætte nogen generelle regler for, hvad de enkelte lodsejere eventuelt skal betale; dér må man tage stilling fra område til område, fra projekt til projekt. Givet er det, at i det øjeblik det offentlige går ind og dækker samtlige udgifter, vil det medføre, hvis ikke andre initiativer tages, at de udgifter, som det offentlige påføres ved sådanne kystsikringsarbejder, at en stor del af denne kapital kapitaliseres til fordel for dem, der bor i det område, hvor deres grunde altså er blevet mere sikre.

Der er ingen tvivl om, at de, der i dag bor tæt ud til kysten, og som frygter, at deres sommerhuse eller en del af deres jordarealer vil skride i havet, naturligvis er meget interesserede i, at det offentlige kommer og betaler samtlige udgifter, og i det øjeblik man har givet grønt lys for det fra folketingets side, vil man straks kunne konstatere et stigende prisniveau på de sommerhuse og de gårde, der måtte være tale om.

Ud over at sikre mod den nedbrydning, der er i gang – det skal vi sikre, og det haster, hr. minister – må vi også mere langtidsplanlæggende satse på at forebygge fremtidig nedbrydning. Der er ingen tvivl om, at det har overrasket meget, hvad der er sket det sidste års tid. Vi må nok i dag erkende, at vi ikke fra samfundets side har været forberedt på det, der er sket her i vinter. Dels har der været kraftige storme, dels hænger den effektivitet, hvormed havet har udøvet sin nedbrydning af skrænterne, også sammen med den megen nedbør, vi har haft det sidste års tid. Derfor har det været lettere for havets bølger at nedbryde kysten.

Jeg vil stærkt anbefale, at man i planlægningsfasen med hensyn til, hvad der skal gøres, og hvor der skal gøres noget, trækker på den lokale befolknings kendskab til havets indflydelse på kystnedbrydningen. Den gratis ekspertise, som vi har stærkt behov for for at få mest muligt ud af de offentlige midler, som vi ønsker at investere i sikring mod kystnedbrydning, vil være af uvurderlig betydning. Samtidig tror jeg, at det vil være en stor tilfredsstillelse for befolkningen i de lokale områder at få lov til at være med i at sikre deres land, deres område mod nedbrydning.

Jeg lyttede meget til ministerens redegørelse, hvor ministeren konkluderede, at han ingen penge havde og derfor ikke kunne gøre noget her og nu. Jeg vil gerne stærkt opfordre ministeren til at tage initiativ til en koordinering af de enkelte ministeriers arbejdsopgaver. Jeg skal nærmere uddybe, hvad jeg tænker på.

Det er jo ikke ukendt, at arbejdsministeren har planer om store såkaldte beskæftigelsesarbejder. Det kunne måske være nyttigt, om ministeren for offentlige arbejder og arbejdsministeren satte sig sammen og drøftede, om ikke der er nogle kystsikringsarbejder og -opgaver, som kunne komme ind under kategorien beskæftigelsesfremmende foranstaltninger.

Der ligger en hel del arbejde og venter på os derude, og vi har selv råstofferne til at sikre mod kystnedbrydning. Det vil således ikke belaste betalingsbalancen. For det område derovre, hvor man har en meget stor arbejdsløshed, kunne det være et samfundsnyttigt og relevant arbejde for disse mennesker at få fat på. Det ville være noget, der var til gavn både for nuværende og kommende generationer og derfor meget mere relevant og naturligt end mange af de beskæftigelsesprojekter, som man hidtil har sat i gang fra regeringens side.

Jeg skal derfor spørge ministeren: hvis nu ministeren havde de penge, hvis nu ministeren havde de penge, der skulle bruges til at reparere de steder, hvor det var værst, ville ministeren så i grunden vide, hvad han skulle bruge disse penge til? Ved ministeren her og nu, hvad der skulle gøres, hvis han havde pengene til det? Jeg mener, at det må bero på en prioritering af de opgaver, vi vil påtage os fra samfundets side, hvornår der virkelig skal sættes noget i gang dels for at formindske den nuværende nedbrydning, dels for at forhindre fremtidig nedbrydning, altså en langtidsplanlægning.

Det dagsordensforslag, der er fremsat af hr. Dohrmann på fremskridtspartiets vegne, er vel i og for sig en dagsorden, som også tilfredsstiller ministeren, for der står jo ikke i dagsordenen noget om, at det er staten og staten alene, der skal betale. Men der står, at folketinget udtaler, at det påhviler den danske stat at hindre, at væsentlige nedbrydninger af de danske kyster finder sted. Det må nok være en statsopgave at tage de nødven-

[Alfred Hansen]

dige initiativer. Jeg ved ikke, hvad fremskridtspartiet ville sige til det, hvis dagsordenen blev vedtaget og ministeren og folketinget og regeringen bagefter besluttede, at lodsjerne nu selv skulle betale samtlige udgifter.

Det ville jeg tage afstand fra, men hvis man nu gjorde det, så har hr. Dohrmann altså bidraget til et sådant grundlag for ministeren at arbejde videre på. Der står, at staten skal »hindre«, der står intet om, hvem der skal betale. Jeg synes, den er meget bredt formuleret. Vi kan alle sammen lægge det i den, som vi vil. Det er måske også det, der er brug for lige her i den nuværende fase, hvor ministeren i den nærmeste fremtid skal indlede forhandlinger med amter og de berørte kommuner. Det synes jeg i og for sig må være et godt grundlag for ministeren at gå til forhandlingsbordet med.

Der har været ironiseret lidt over for fremskridtspartiet med hensyn til deres ændringsforslag til finanslovsforslaget for indeværende år på, jeg tror, det var 11 mill. kr. med hensyn til mindre bevillinger til kystinspektora-tet. Jeg vil gerne spørge hr. Dohrmann, om hr. Dohrmann og fremskridtspartiet i ly af den meget kritiske situation, visse dele af Vestkysten befinder sig i, vil undlade frem-over – i hvert fald for det kommende finans-år og finansåret 1982 – at stille ændringsfor-slag til finanslovsforslaget om besparelser på kystinspektora-tets budget.

Det synes jeg nok er relevant at få opkla-ret, i hvert fald hvis vi skal vurdere, med hvilken helhjetet indsats fremskridtspartiet går ind i denne sag. For hvis man fortsat vil beskære budgettet for kystinspektora-tet, må man altså også imødesee en udvikling frem-over, som forhindrer os i virkelig at tage fat på en sikring af Vestkysten mod den ned-brydning, som har fundet sted den seneste tid.

Til slut til ministeren. Ministeren skal vi-de, at retsforbundet vil støtte ethvert initiativ, ministeren vil tage så hurtigt som muligt. Jeg vil gerne støtte de ordførere, der tidligere har studset over – for ikke at sige bebreydet mini-steren – at man først fra regeringens side er klar til at tage fat om et års tid. Ministeren skal vide, at retsforbundet vil støtte ethvert initiativ, der går i retning af at sikre kysten, og med hensyn til fordeling af udgifterne nærer jeg ingen tvivl om, at vi også dér må-

ske kan få et stort flertal i folketinget for en retfærdig fordeling af disse udgifter.

Ministeren for offentlige arbejder (Risgaard Knudsen):

For god ordens skyld vil jeg gerne indled-ningsvis tilkendegive, at jeg ikke er i stand til at modtage den af hr. Dohrmann foreslåede motiverede dagsorden. Klarere kan det vel ikke siges.

Jeg tror, flere har det ligesom jeg, at det kunne være meget ønskeligt, om vi fra hr. Dohrmanns side nærmere kunne få uddybet, hvad fremskridtspartiet mener der er »væ-sentlige nedbrydninger« og »uvæsentlige nedbrydninger« af vore kyster. Det må være et meget relevant spørgsmål. Det må være et meget relevant spørgsmål med baggrund i, at fremskridtspartiet for mindre end et år siden var meget, meget stærkt optaget af at få den bevilling, vi har på finansloven til kystin-spektoratets daglige drift og til vedligeholdel-se af allerede etablerede anlæg, reduceret med, hvis jeg husker rigtigt, ca. 25 pct. En så stærk reducere af en i forvejen meget be-skeden bevilling sammenholdt med de opgaver, som vi er stillet over for, mener jeg nok gør det spørgsmål, som jeg her har stillet, meget, meget interessant. Det går jeg ud fra at vi får nærmere besked om, inden denne debat slutter.

Tak til hr. Alfred Hansen for den, om jeg så må sige, meget solide opbakning af min besvarelse af hr. Dohrmanns forespørgsel. Hr. Alfred Hansen tilkendegav bl. a., at kyst-sikring forudsætter langtidspanlægning. I princippet er det en betragtning, jeg deler. Dog må jeg gøre den tilføjelse, at vi selvfølgelig ikke må se bort fra, at vi pludselig kan blive stillet over for opgaver – det være sig i forbindelse med sikringen af vore kyster, det være sig i forbindelse med vedligeholdelse af allerede etablerede diger – hvor der må handles uden forudgående planlægning. Det forbehold må jeg i hvert fald for mit eget vedkommende tage.

I øvrigt er jeg enig med hr. Alfred Hansen i, at i det omfang det vil være naturligt, må der også trækkes på den ekspertise, som den lokale befolkning kan være i besiddelse af. Det er også mit indtryk, at der fra kystin-spektoratets side i stor udstrækning og med megen interesse lyttes til den erfaring, som

[Ministeren for offentlige arbejder]

man ofte sidder inde med hos den lokale befolkning.

Må jeg dernæst vende mig til den tale, som hr. Chr. Christensen holdt for et øjeblik siden, en tale, som jeg for mit eget vedkommende lyttede til med megen interesse. Efter min opfattelse var det i høj grad en alvorbetonet tale. Der er for mig heller ingen tvivl om, at sådan vil denne tale også blive bedømt på den jyske vestkyst – og vel ikke mindst, når hr. Chr. Christensens tale bliver sammenholdt med f. eks. den tale, som hr. Svend Heiselberg holdt på et noget tidligere tidspunkt under denne forhandling.

Hr. Chr. Christensen stillede mig det konkrete spørgsmål, om der kunne blive tale om digebyggeri – altså om nyt digebyggeri – på den jyske vestkyst. Det er jo et meget stort spørgsmål, jeg her bliver stillet over for. Det tror jeg heller ikke hr. Chr. Christensen vil bestride. Omvendt må jeg erkende, at det under en debat som denne er meget naturligt, at et spørgsmål af den art bliver draget frem. Med de forbehold, som jeg selvfølgelig bør tage i et forsøg på at besvare dette spørgsmål på stående fod, vil jeg da ikke skjule, at det ikke kan udelukkes, at der bliver tale om nyt digebyggeri på den jyske vestkyst. Jeg vil føje til, at det, jeg først og fremmest har i tanken i den forbindelse, er erstatningsdigebyggeri for det digebyggeri, man allerede har ved Harboør Kog. Mere er jeg ikke i stand til i dag at sige om dette spørgsmål.

Det er jo også et spørgsmål, som det må være meget naturligt at få nærmere gennemdrøftet med Ringkøbing amt og med de respektive primærkommuner. Jeg tror i øvrigt også, det er en betragtning, som deles af hr. Chr. Christensen. Dertil kommer, at det er mit bestemte indtryk, at det er nødvendigt, at vi kommer i besiddelse af et mere teknisk betonet materiale, inden jeg uddyber disse ting yderligere. Jeg håber imidlertid, at jeg med disse bemærkninger dog alligevel har fået markeret, at der her er tale om et spørgsmål, som vi i høj grad har pligt til at have opmærksomheden henledt på i de kommende år.

Dernæst tak til hr. Chr. Christensen for de meget venlige bemærkninger om kystinspektoratet og den måde, hvorpå inspektoratets medarbejdere virker i det daglige. Jeg er helt enig med hr. Chr. Christensen i, at der fra

kystinspektoratets side udføres et enestående arbejde – et arbejde, som også må kalde på respekt her i tinget.

Hr. Chr. Christensen spurgte mig også om, hvorvidt der på ministeriet for offentlige arbejders budget for indeværende finansår kunne finde sådanne røkeringer sted, at der via disse røkeringer fandtes midler til kystsikring. Til dette spørgsmål må der svares et klart nej.

Der er ting, som hr. Chr. Christensen og jeg er uenige om, men jeg har vel lov til at sige, at hr. Chr. Christensen og jeg dog har det tilfælles, at vi f. eks. nødig ser, at vores statshavne på Vestkysten skal bidrage til besparelser. Samtidig vil jeg også tilkendegive, at jeg heller ikke andre steder i ministeriet for offentlige arbejders budget har mulighed for at finde midler til nye kystsikringsanlæg. Skal aktiviteten øges, er det altså en forudsætning, at der tilføres øgede midler.

Må jeg dernæst rette en tak til hr. Bollmann for den tilslutning, som hr. Bollmann gav min besvarelse af forespørgslen.

Hr. Bilgrav-Nielsen rettede 2–3 spørgsmål til mig, og det skal vel forstås som sagligt betonedede spørgsmål. Først spurgte hr. Bilgrav-Nielsen mig om, hvorvidt mine bemærkninger om kystsikringsarbejderne ved Skagen havde deres baggrund i en ikke nærmere angivet villa. Dertil må jeg svare nej. Jeg må også svare nej til spørgsmålet om, hvorvidt mine bemærkninger om Skagen har deres baggrund i, at jeg er valgt oppe i Frederikshavnkredsen. Jeg må minde hr. Bilgrav-Nielsen om, at jeg er minister for hele landet. Mine bemærkninger om Skagen har alene deres baggrund i den forpligtelse, der er påført staten ved det hofdebyggeri, der fandt sted ved Skagen i begyndelsen af 1930'erne. Jeg mener også, at jeg gjorde et par bemærkninger herom i min besvarelse på et tidligere tidspunkt af dagen.

Hr. Bilgrav-Nielsen sagde, at ministeriet for offentlige arbejder må være optaget af kystsikringsproblemer også andre steder end på den jyske vestkyst. Det er en principiel betragtning, og det er da en principiel betragtning, som jeg for mit eget vedkommende ikke skal tage afstand fra. Jeg må blot gentage, hvad jeg allerede har tilkendegivet, at vore aktivitetsmuligheder jo er bestemt af de bevillinger, som dette ting giver os, og med de begrænsede ressourcer, vi har til rådighed,

[Ministeren for offentlige arbejder]

mener jeg i hvert fald, at vi er i besiddelse af sådanne oplysninger, at der ikke med baggrund i disse oplysninger kan være tvivl om, at den jyske vestkyst bør have en førstprioritet. Dermed være ikke sagt, at der ikke andre steder pludselig kan opstå problemer, som vi selvfølgelig må være optaget af.

Dernæst en velment tak til fru Margrete Auken. Fru Margrete Auken gav også en solid opbakning til min besvarelse, og det vil jeg da meget gerne takke for. I modsætning til tidligere var det efter min opfattelse virkelig en meget, meget afbalanceret tale, fru Margrete Auken holdt her for et øjeblik siden.

Fru Margrete Auken beklagede, at der heller ikke i dag fra min side var blevet lagt op til at anvende beskæftigelsesmidler til kystsikringsarbejde. Skal man dømme efter de forskellige ordførertaler, er det vel en beklagelse, som også i nogen grad deles af hr. Bollmann og af hr. Alfred Hansen. Må det derfor være mig tilladt at svare under ét på det spørgsmål ved at fremhæve meget stærkt, at det er mit bestemte indtryk, at der ikke ligger nogen væsentlig beskæftigelse i kystsikringsarbejder – forstået på den måde, at det er meget, meget begrænset, hvad der medgår af mandtimer til kystsikringsarbejder, som disse arbejder udføres i dag.

Jeg må til denne mere generelle bemærkning vel nok føje til, at det selvfølgelig kan forholde sig noget anderledes, i det omfang der er tale om nødvendige kystsikringsarbejder i fjorde og ved vige. På Vestkysten er det imidlertid bulldozere, der er behov for. Dog må jeg erkende, at i det omfang der er tale om hofdebyggeri, kan situationen være noget anderledes.

Jeg finder det selv meget interessant, når fru Margrete Auken spørger om, hvordan vi skal kystsikre i tiden fremover. Det er som sagt et meget interessant spørgsmål, og det er måske også et spørgsmål, som vi i den kommende tid bør være noget mere optaget af, end vi har været hidtil. Det vil jeg i hvert fald ikke selv se bort fra.

Når det er sagt, må jeg samtidig føje til, at det er nu engang kystinspektorets opgave at rådgive ministeriet i teknisk henseende, og derfor er jeg naturligvis i princippet indstillet på at følge de sagkyndige råd, som kystinspektorets giver. Naturligvis kan det teoretisk tænkes, at der rejses en sådan tvivl om et

givet spørgsmål, at der er grund til at indhente yderligere vejledning, men noget sådant gør sig efter min opfattelse ikke gældende i den foreliggende situation.

Det er rigtigt, at der fra tid til anden fremkommer ideer om, hvorledes kysterne og navnlig den jyske vestkyst kan sikres for en brøkdæl af de udgifter, som man ellers regner med. Hvis der er hold i ideen, vil ingen være mere interesseret end jeg. Imidlertid har jeg ikke været ude for sådanne tilfælde endnu, men man må håbe, det kommer.

Hvad særlig angår bygning af hofder, kan forholdene, som jeg allerede har tilkendegivet, variere fra sted til sted. Ved Lønstrup har folketingets udvalg om offentlige arbejder for nylig haft lejlighed til at se et eksempel på, at nyanlagte hofder har haft en gunstig virkning. De er anlagt efter rådgivning fra kystinspektorets, så det er altså ikke sådan, at kystinspektorets har noget principielt mod hofder. Sagen er imidlertid den, at et hovedformål med hofdeanlæg er at holde på de materialer, der vandrer langs kysten, og forudsætningen for det er igen, at der er materiale at samle. Og det er jo ikke tilfældet alle steder.

Hr. Askjær Jørgensens alt andet end korte indlæg giver ikke anledning til bemærkninger fra min side. Jeg kan næppe overbevise hr. Askjær Jørgensen om, at hr. Askjær Jørgensen har misforstået det hele.

Dernæst en tak til hr. Niels Andersen for en meget venligere, meget forstående tale. Ser jeg bort fra hr. Niels Andersens mere, om jeg så må sige, skattemæssige betragtninger, må jeg sige, at det var en realitetsbetonet tale.

Hr. Svend Heiselberg tilkendegav, at kystsikringsloven af 1922 bør tages op til revision. Man har aldrig hørt noget tilsvarende fra venstres side, og jeg må derfor spørge: er det et spørgsmål, som virkelig har været til grundig overvejelse i venstre? Jeg kan næppe tro, det er tilfældet. Jeg afløste jo en venstremand som minister for offentlige arbejder, og det er i hvert tilfælde ikke mit indtryk, at min forgænger har været optaget af at få kystsikringsloven af 1922 op til revision. Snarere tværtimod.

Hr. Svend Heiselberg gjorde nogle bemærkninger om forholdene i Limfjorden. Da jeg sad og lyttede til hr. Svend Heiselbergs bemærkninger om forholdene inde i Limfjor-

[Ministeren for offentlige arbejder]

den, fik jeg nærmest det indtryk, at hr. Svend Heiselberg ikke rigtig er fortrolig med den vedtagelse, der fandt sted her i tinget for nu godt 10 år siden omkring hele Thyborøn-problematikken. Ved den lejlighed fik vi andre i hvert fald det bestemte indtryk, at der ikke var fare på færde i selve Limfjorden.

Hr. Svend Heiselberg tilkendegav også, at der må nedsættes en kystkommission, og spurgte samtidig, om jeg ville tage initiativ hertil. Til dette spørgsmål må jeg svare et klart nej, medmindre dette ting beslutter, at der skal nedsættes en kystsikringskommission, og det gør tinget vel næppe. I 1974 havde vi en venstremindretalsregering, som også var stærkt optaget af kystsikringsproblemer, det skal jeg være den første til at erkende. Jeg skal også være den første til at erkende, at denne regerings minister for offentlige arbejder, hr. Kresten Damsgaard, var meget stærkt engageret i disse problemer. Hverken hr. Kresten Damsgaard eller den regering, som hr. Kresten Damsgaard var medlem af, fandt det påkrævet at få nedsat en sådan kommission. Hr. Kresten Damsgaard og den regering, han var medlem af, fandt det heller ikke påkrævet at få kystsikringsloven af 1922 optaget til revision.

Derimod var hr. Kresten Damsgaard og den regering, som han var medlem af, meget, meget stærkt optaget af at få udgifterne til kystsikring fordelt efter en helt anden fordelingsnøgle, end vi arbejder med i dag. Der er vel ingen, der stærkere end hr. Kresten Damsgaard har tilkendegivet i den offentlige debat, at der her er tale om udgifter, som staten ikke skal bære alene, men udgifter, som også amtskommunen og primærkommunen må være med til at dække.

Jeg havde selv lejlighed til at deltage i et møde i Torsminde i efteråret 1974 sammen med hr. Kresten Damsgaard, hvor disse ting blev drøftet, og hvor de tilstedeværende fik bekræftet, at på dette specielle område var der ingen uenighed mellem hr. Kresten Damsgaard og mig.

Jeg kan som sagt næppe tro, at de, der i dag har ansvaret for venstres ledelse, vil handle anderledes, end der blev handlet fra venstres side i 1974, da vi havde en venstremindretalsregering, som hr. Kresten Damsgaard var medlem af.

Hr. Otto Mørch spurgte mig, om der skal gennemføres særlig lovgivning, for så vidt

angår de foranstaltninger, der skal iværksættes i den kommende tid, når der er tale om kystsikring. Dertil må jeg svare, at efter min personlige opfattelse er der ikke behov for en speciel lovgivning.

Flere ordførere, det gælder også hr. Otto Mørch, har været inde på spørgsmålet om, hvordan udgifterne fremover bør fordeles, og i den forbindelse vil jeg gerne henvise til, hvad jeg allerede har sagt herom, herunder også i særlig grad de bemærkninger, som jeg fremsatte for et øjeblik siden, for så vidt angår den klare holdning, som venstremindretalsregeringen i 1974 havde til dette meget vigtige spørgsmål.

Hr. Otto Mørch spurgte mig også om, hvorvidt jeg havde i sinde af afskaffe praksis for eventuelle stormflodsbevillinger. Hertil vil jeg gerne sige, at jeg kan bekræfte, at der med adskillige års mellemrum er søgt en ekstraordinær tilskudsbevilling, hvis en stormflod eller en stormflodslignende situation har anrettet omfattende ødelæggelser på diger og kystsikringsværker. Sådanne bevillinger har både haft sigte på diger i Sydvestjylland og i første række på anlæg i de indre farvande. Tilskuddet har normalt andraget 50 pct. af udgifterne til en istandsættelse og i en vis udstrækning til en forstærkning.

Det er ikke min tanke, at denne praksis bør opgives, men jeg vil gerne samtidig understrege, at jeg anser dette for noget helt ekstraordinært, og der er naturligvis ikke tale om noget forhåndstilsagn. Skulle en situation komme til at foreligge, må sagen vurderes, og både regering og finansudvalg må naturligvis stå fuldstændig frit med hensyn til, om man ønsker at søge og bevilge pengene. Men som sagt, jeg kan bekræfte, at jeg ikke har tænkt, at der skulle ske nogen ændring af praksis på dette punkt.

Så er jeg altså kommet dertil, hvor der bør komme et par bemærkninger i relation til de taler, der er holdt af hr. Dohrmann og af hr. Erlendsson. Hr. Erlendsson stillede mig over for det direkte spørgsmål, om de skader, som staten selv foranlediger ved havneanlæg, om det ikke er skader, som staten selv bør betale for at få rettet, og henviste her til Skagen. Når staten i dag har visse forpligtelser ved Skagen, så er det, som jeg har sagt et par gange, med baggrund i det høfdebyggeri, der blev udført i begyndelsen af 1930'erne, og som skal ses som et led i det havnebyggeri, der

[Ministeren for offentlige arbejder]

havde fundet sted ved Skagen på et tidligere tidspunkt.

Til yderligere vejledning for hr. Erlendsson, som jo nu ikke længere er fast medlem af det høje ting, bør jeg så samtidig føje til, at stod det til fremskridtspartiet, ja, så forstår jeg, at så ville vi ikke have haft mulighed for at tage skridt til de forhandlinger, der nu er indledt med Skagen kommune. Havde hr. Askjær Jørgensen, havde hr. Dohrmann fået vedtaget deres ændringsforslag til finansloven, hvad nu ikke blev tilfældet, så ville vi i kystinspektoratet ikke have haft ressourcer til at gå ind i de tekniske undersøgelser, som vi nu er gået ind i både ved Skagen og ved Lønstrup. Jeg er heller ikke i tvivl om, at det er en konstatering, som for længst er blevet registreret både i Skagen og i Lønstrup.

Jeg må så notere mig, at hr. Dohrmann, ja, sådan faldt ordene, var umådelig skuffet over min besvarelse. Det skal som sagt ikke give anledning til særlige bemærkninger fra min side, når hr. Dohrmann taler om at anvende de midler, der i dag anvendes til udbetaling i forbindelse med arbejdsløshed, til kystsikringsarbejder, men jeg må altså minde om, at det er meget, meget stærkt begrænset, hvad der medgår af mandtimer ved kystsikring i dag, medmindre det skal udføres i den form, som hr. Svend Heiselberg har gjort sig til talsmand for. Ja, der var en venstremand, der spurgte mig forleden, om hr. Svend Heiselberg var blevet nyvalgt formand for Håndarbejdets Fremme.

Jeg forstår imidlertid også, at hr. Dohrmann ikke ønsker kystsikringsarbejderne udført i den form. Jeg mener også, at vi her gør klogt i at se realiteterne i øjnene. Den form for kystsikring, der er tale om på den jyske vestkyst i dag, er en form for kystsikring, der i meget, meget stor udstrækning må udføres af maskiner. Så må jeg selvfølgelig erkende, at dér, hvor der er tale om hofdebyggeri og behov for hofdebyggeri, er situationen en anden. Men jeg går da ud fra, at selv om hr. Dohrmann og jeg er hamrende uenige om mangt og meget, så er vi alligevel enige i det synspunkt, at vi kun skal bygge hofder dér, hvor der virkelig er behov for hofder. Jeg går da ikke ud fra, at hr. Dohrmann vil forlange, at jeg skal tage skridt til etablering af hofdebyggeri på steder, hvor der simpelt hen ikke er sand, som hofderne kan samle op.

Jeg skal ikke nærmere gå ind i diskussionen, der har været ført her i eftermiddag på baggrund af fremskridtspartiets ændringsforslag til finansloven. Herom er der vist allerede sagt så meget, at det står lysende klart for hele tinget, at fremskridtspartiet virkelig også er på gyngende grund, når der er tale om kystsikring.

Min allersidste bemærkning skal være den, at jeg endnu en gang takker for den brede tilslutning, som min besvarelse på hr. Dohrmanns forespørgsel har fået.

(Kort bemærkning).

Erlendsson (FP):

Jeg ved ikke, hvor ministeren skulle have fået det indtryk fra, at fremskridtspartiet ikke vil fastholde det retsprincip, at den, der har forøvet en skade, også skal sørge for at gøre skaden god igen.

Med hensyn til havnebyggeri forholder det sig jo sådan, at ingen er i tvivl om, at havnebyggeri giver visse ændringer i kysten på grund af de strømme, som går langs med kysterne, og som naturligvis er bekendt for havnebyggerne. Det er jo derfor rimeligt, at man, når man bygger en ny havn, tager højde for, hvilke skader der herved vil opstå. Vi ved, at på Vestkysten får vi erosion nord for havneanlæggene, på østkysten af Jylland får vi erosionen syd for havneanlæggene. Det gælder for Skagen havn, det gælder for Frederikshavn havn.

Når sådanne forhold er kendt, bør staten også, når den bygger den slags anlæg, sikre, at de folk, der lider tab herved, får dette tab erstattet, og det hvad enten det gælder enkeltpersoner eller kommuner. I adskillige områder er det sådan, at folk betaler skat af jord, som for længst ligger langt ude i havet, og det er meget svært for dem at få det konstateret, at få anerkendt, at måske halvdelen af deres jord ligger på et sted, hvor de ikke mere kan dyrke den.

Derfor er mit spørgsmål ganske principielt: vil staten anerkende erstatningspligt over for enkeltpersoner og over for kommuner, som staten ved havnebyggeri har sat i udgifter og har berøvet indtægter?

(Kort bemærkning).

Otto Mørch (S):

[Otto Mørch]

Jeg tager ordet her i anden omgang for at svare hr. Dohrmann på hans spørgsmål, der jo mere gik på, at han gerne ville have socialdemokratiet markeret som et parti, der ikke ville være positivt over for kystsikringen. Jeg synes, at det må da være klart for alle både efter ministerens redegørelse, efter mit indlæg og efter de tilkendegivelser, vi har markeret i den offentlige debat på kystsikringsområdet, at hr. Dohrmann godt kan spare sig at sætte spørgsmålstegn ved vores positive vilje.

Så vil jeg benytte anledningen til på socialdemokratiets vegne at afvise det dagsordensforslag, som foreligger her fra hr. Dohrmanns side. Jeg vil sige det på den måde, at jeg er enig med den radikale ordfører: der er åbenbart ingen sag i dette høje ting, der er for alvorlig til, at fremskridtspartiet prøver at tjene en politisk fedtskilling på den.

Vi afviser selvfølgelig et sådant forslag.

Kurt Hansen (VS):

Hr. formand, jeg skal meget beklage, at jeg ikke havde mulighed for at være her under første runde, men arbejdsminister Svend Auken havde indkaldt til en drøftelse af sin beskæftigelsesplan, så derfor kommer jeg sådan dumpende midt ind i debatten.

Jeg skal komme med nogle ganske få og helt generelle kommentarer på VS' vegne til denne forespørgselsdebat.

VS mener principielt, at den danske stat bør yde store bidrag til at sikre de danske kyster. Vi mener egentlig, at det bør være en statsopgave, at dette bliver sikret. Der er dog en række væsentlige problemer, hvor der er tale om private jorder, som går helt ud til vandet. Her må det være sådan, at private lodsejere betaler en større eller mindre del selv. Det betyder igen, at vi ikke kan stemme for fremskridtspartiets forslag til dagsorden, da det åbenbart er fremskridtspartiets mening, at staten skal sikre kysterne også for de private lodsejere, uden at der ligesom bliver lagt op til, at de skal betale noget som helst.

Jeg vil lige nævne over for ministeren, at der jo har været en livlig korrespondance mellem kystsikringsdirektoratet og en DSB-ingeniør, Fjord Larsen, hvis jeg husker rigtigt, som går ud på, at Fjord Larsen har foreslået nogle forskellige former for mekaniske indretninger, man kan lægge ud i vandet.

Det skulle give nogle effektive sikringsmuligheder over for nedbrydningen af kysterne. Jeg vil gerne bede ministeren om at overveje at iværksætte nogle forsøg omkring brugen af denne teknik i forhold til de mere traditionelle former, som ministeren alt i alt forestiller sig at tage i brug ved kystsikringen.

Jeg synes, det ville være oplagt at prøve den mekanik, som Fjord Larsen har foreslået, da jeg kan se, at det ville være aldeles økonomisk fordelagtigt også at bruge denne fremgangsmåde. Mig bekendt er den godt og grundigt efterprøvet i USA og har givet nogle aldeles tilfredsstillende resultater dér. Så det vil jeg bede ministeren seriøst og alvorligt om at overveje i hvert fald som et minimum at sætte i værk på forsøgsbasis.

Dohrmann (FP):

Med undtagelse af socialdemokraternes, de radikales og SFs ordfører vil jeg gerne sige tak for den behandling, forespørgslen har fået i dag. Jeg mener ikke, der er nogen grund til at takke de tre ordførere fra, jeg ved ikke, om det er tilladt at bruge betegnelsen laksko- eller brostenspartierne. Jeg bruger det udtryk, fordi denne debat her så oplagt har afsløret, at så snart vi kommer vest for Store Bælt, hvor der ikke er den store vælgermæssige dækning, er det heller ikke noget, man rent faktisk gider beskæftige sig ret meget med. Det er det, man kan udlede af denne debat, og det var, hvad socialdemokraternes og de radikales og SFs ordfører sagde i dag.

Ved andre lejligheder derimod må man jo nok konstatere, at når der skal produceres noget, når der skal udføres noget arbejde, f.eks. noget produktivt, så kan jyderne sandelig nok bruges.

Jeg er meget, meget skuffet over, at også de ordførere, jeg har rettet tak til, stiller sig tilfreds med, at ministeren i dag siger, at han engang til efteråret vil komme med en redegørelse, hvorefter vi skal se på det hele. Det vil med andre ord sige, at der hele sommeren ikke kommer noget i gang. De store skader, der er sket, vil blive liggende, som de er. Kommer der en ny storm til efteråret, og arbejder havet videre med sin nedbrydning, hvad sker der så? Man vil måske i løbet af sommeren, som vi har set kystinspektoratet har gjort nogle steder, tippe nogle enkelte

[Dohrmann]

læs sand ud, som lige så hurtigt skyller ud i havet igen.

Det er vi ikke tilfredse med, og derfor åbnede jeg denne forespørgselsdebat med at sige, at jeg håbede, vi kunne få en god diskussion. Det, vi har fået fra et flertal her i folketinget, er nogle pæne ord. Man vil se på det.

Man skal bruge penge. Det er vi indstillet på. Men på trods af, at vi er indstillet på at stemme for de nødvendige bevillinger, har ordførerne gang efter gang antydet – hr. Bilgrav-Nielsen gik endda så vidt, at han sagde det – at det var et billigt propagandanummer. Jeg ved ikke, hvad hr. Bilgrav-Nielsen kalder det, når han siger, at vi ikke har mange penge at gøre godt med, når hr. Bilgrav-Nielsens parti samtidig sidder oppe i finansudvalget og stemmer for de mest tåbelige bevillinger til andre steder i verden. Der har man penge nok. Der smider man rundt med dem, men så snart det er besindige vestjyder, som vel at mærke ikke kommer her og jamrer sig, før det er allerhøjest nødvendigt, vil man ikke.

Hr. Bilgrav-Nielsen kan godt sidde og grine, for nu er jeg så heldigt stillet, at jeg ikke er valgt i Vestjylland, så derfor ligger der ikke noget personligt propagandanummer bag ved det i hvert fald. Jeg synes bare, det er uhyggeligt, at folketingsmedlemmer, at hele partier skal stå heroppe og hælde vand ud af ørerne og sige: vi vil skam gerne, men vi har ikke noget at gøre godt med, mens de samtidig hælder penge ud til alle mulige mærkelige, tåbelige formål.

Hr. Alfred Hansen spurgte mig – og ministeren var inde på noget af det samme – hvad der egentlig lå i vores dagsorden, for han kunne ikke rigtig se, at jeg var uenig med ministeren. Jeg kan betro hr. Alfred Hansen, at jeg er 100 pct. uenig med ministeren. Når vi siger, at den danske stat skal hindre, at væsentlige nedbrydninger af danske kyster finder sted, ligger der naturligvis også heri, at staten skal betale. Vi er ikke vant til at bestille noget arbejde udført og så regne med, at andre skal betale det. De, der stemmer for mit dagsordensforslag, stemmer samtidig for, at vedligeholdelse af kysterne er en statsopgave. Vi mener, det er urimeligt, at de folk – der ligesom den øvrige befolkning bliver belemret med skatter og afgifter og oven i købet vel betaler til flere af andres fornøjel-

ser såsom kollektiv trafik, teaterbesøg, og hvad der ellers er – fordi de tilfældigvis bor i en bestemt del af landet og det drejer sig om kystsikringen, skal pålægges nogle særbyrder. Hvis det havde været herovre, man havde haft nogle kystproblemer eller noget tilsvarende, så skulle man bare have hørt, hvordan de fine lakskopartier havde himlet op om og sagt, at det var en samfundsopgave. Så snart det er langt ovre i Vestjylland, hvor der ikke rigtig er nogle vælgere, har det ikke den store interesse.

Men jeg må konstatere efter denne debat, at ministeren kommer med en redegørelse hen på efteråret. Der sker ikke noget foreløbig. Jeg må også konstatere, at den vestjyske befolkning og andre steder i Jylland, hvor det er særlig slemt, vil blive pålagt nogle særskatter, nogle ekstraudgifter, fordi man tilsyneladende ikke mener, at man skal stille sig solidarisk med den del af befolkningen.

Svend Heiselberg (V):

Jeg vil gerne sige ministeren tak for hans venlige interesse for tidligere venstreministre. Jeg kan kun beklage, at ministeren ikke også får den samlede regering til at lytte lidt mere efter, hvad tidligere venstreministre har sagt. Men det undrer mig måske lidt, at ministeren ikke gik lidt længere tilbage i historien, f. eks. havde nævnt Madsen-Mygdal eller J. C. Christensen. Det kunne jo også have været interessant at høre, hvilken politik de har stået for i sin tid.

Når det er sagt, vil jeg gerne sige, at jeg fortsat mener, at det ville være rimeligt, hvad der også er kommet til udtryk i dag, at der skal kystsikring til. Jeg mener også, at det ville være rimeligt, at man nedsatte en kystkommission, der kunne prøve at finde ud af, hvad det egentlig er, der er påkrævet, og hvor det er, man skal sætte ind. Men det er jo typisk socialdemokratisk politik, at man foretager sig noget sådant ved tilfældige lejligheder, at man ingen planlægning har, og det er det, der igen vinder indpas i dag.

Det er beklageligt, at man ikke kan komme længere, men jeg synes som sagt, at der var god grund til dels at nedsætte en vestkystkommission, dels at ændre kystsikringsloven, som er 60 år gammel.

Kresten Damsgaard har i 1975 sikkert sagt mange rigtige ting, men vi må også konstatere, at der er mange ting, der har ændret sig,

[Svend Heiselberg]

siden Kresten Damsgaard i 1975 var minister. Dengang havde man kun 100.000 arbejdsløse, hvor vi i dag har 250.000-300.000 arbejdsløse. I 1975 var vores udlandsgæld kun 26,8 mia kr., men i 1980 er den 94 mia kr. Sådan kunne jeg nævne en masse eksempler på ændringer, siden Kresten Damsgaard var minister.

Så må jeg sige, at det dagsordensforslag, som er fremsat af fremskridtspartiet, kan vi ikke stemme for, fordi der står: »Ved essentiel nedbrydning af de danske kyster«. Jeg har sagt i mit første indlæg, at vi ikke kan gå med til generelt at sikre de danske kyster.

Niels Andersen (KF):

Jeg siger naturligtvis tak til ministeren for hans venlige bemærkninger til mig om, at mit indlæg var realistisk. Jeg undlod i første omgang at stille nogen spørgsmål til ministeren, fordi jeg regnede med, at når der kom en tale, der var realistisk, fik man også nogle svar på den. Jeg har stadig væk håbet, at ministeren ville nærme sig det, sådan at vi ligesom kunne få nogle realistiske ting på bordet.

Jeg synes også, at der i alt fald i ministerens indledning lå visse, om jeg så må sige, tilsagn til Nordjylland. Det er ikke, fordi jeg er valgt i Nordjylland, men jeg vil gerne spørge ministeren helt konkret – for det fremgik nemlig af ministerens udtalelse i Vendsyssel Tidende, hvor der udtrykkeligt står, at ministeren vil gå ind for at finde statsmidler til helårsbeboelse i forbindelse med Lønstrup – om det er rigtigt. Hvis det er det, må vi til at tale om, hvordan disse statsmidler skal komme frem.

Ministeren omtalte også, at han skulle have forhandlinger med Nordjyllands amtskommune om nogle få dage. Der vil jeg da gerne spørge ministeren helt konkret: er det ikke ministerens hensigt at komme med et eller andet tilbud på et sådant møde? Jeg ved tilfældigvis, hvem der er inviteret med. Jeg tror nok, at disse mennesker er indstillet på, at ministeren har en lille smule i lommen. Ministeren har også udtalt, at han forud for disse forhandlinger ville spørge kommunerne og amtet om, hvad de kunne lægge på bordet.

Jeg vil også gerne spørge ministeren, om de forhandlinger, som ministeren skal føre i den kommende uge med i alt fald Nordjyllands amtskommune, vil føre til noget, der ligger flere år ude i fremtiden, eller til noget, der er realiteter i, og til noget, som skal gennemføres inden for meget, meget kort tid. Jeg fremhævede udtrykkeligt i min tale, at i alt fald skaderne omkring Lønstrup er af et sådant omfang, at jeg mener, at der må gribes ind nu.

Det har hele tiden – og det synes jeg er fornuftigt – været tonen i denne debat, at vi skal være tilbageholdende med vore bevillinger. Det fremhævede jeg også i mit indlæg, men jeg understregede også, at vi havde haft en usædvanlig vinter, vi har haft et usædvanligt efterår, som har tæret særligt på vore kyster. Derfor mener jeg også, at det er nødvendigt, at vi virkelig viser vore ord i handling. Jeg mener ikke, at det, jeg her har spurgt ministeren om, er urealistisk, og jeg vil da gerne ulejlige ministeren herop en gang til.

Jeg bemærkede også ministerens udtalelse om de skattemæssige ting, som jeg drog frem, for lodsejere. Jeg kan forstå på ministeren, at han var enig med mig i, at hvis vi i alle tilfælde fik en skattebegunstigelse for de lodsejere, som gerne ville reparere deres kyster, var ministeren villig til at gå ind i en forhandling. Jeg beder straks ministeren om at tage forbindelse med skatteministeren, for her er i alle tilfælde et område, hvor vi gerne vil være med.

I øvrigt skal jeg sige, at det stillede forslag til dagsorden vil vi stemme imod.

Askjær Jørgensen (FP):

Når man møder ministeren for offentlige arbejder på tomandshånd, er han undertiden betydelig mere venlig, end han var over for mig i dag, hvor han påstod, jeg havde misforstået det hele. Jeg er nødt til at sige til ministeren, at ministeren slet ikke har forstået de ændringsforslag, vi har stillet til finansloven. Vi har aldeles ikke stillet ændringsforslag, der går ud på, at der ingen teknisk ekspertise skal være i kystinspektoret.

Det er naturligvis trist, at ministeren ikke forstår de ændringsforslag, der er stillet inden for ministerens ressort, og derfor skal jeg da gerne tilbyde ministeren nogle enetimer.

[Askjær Jørgensen]

Ministeren kan bare meddele, hvornår ministeren har tid til det, så skal jeg gerne give nogle forklaringer, så ministeren kan få at vide, hvad det drejer sig om, så ministeren kan blive sat ind i tingene, så vi kan undgå, at ministeren ikke blot misforstår det, men overhovedet ikke forstår noget af det; det synes jeg er en meget trist situation.

Hvis det er for ligesom at være uvenlig over for mig eller forsøge på at komme med nogle usaglige angreb på mig, så var det vel mere relevant, hvis ministeren havde svaret præcist på, om ministeren synes, det er vigtigst at bruge danske skatte kroner til at sikre dansk land, eller det er bedre at bruge danske skatte kroner på at sikre land i Somalia f. eks. Jeg synes, det ville være interessant at få at vide, hvad ministeren finder der er vigtigst. Ministeren svarer ikke på sådan nogle principielle ting.

Det er også noget principielt, om man skal tage rationelt på tingene og sige, at kystsikring er en statsopgave, eller man fortsat skal have de sindrige systemer med mange cigarkasser med mange forskellige slags skatter i, som kommer fra de samme skatteydere. Det er nogle ting, som ministeren konkret skulle svare sagligt på i stedet for at sige, at jeg misforstår det hele, for jeg forstår ganske udmærket denne problematik. Hvis ministeren forstod den lige så godt, var vi ikke så galt fjerne.

Ministeren for offentlige arbejder (Risgaard Knudsen):

Blot et par bemærkninger. Først til hr. Askjær Jørgensen. En dialog mellem hr. Askjær Jørgensen og mig bidrager ikke til så meget som én meter nyt dige, og derfor skal jeg ikke knytte yderligere bemærkninger til de udtalelser, hr. Askjær Jørgensen har fremsat her i dag.

Hr. Kurt Hansen efterlyste en stillingtagen fra min side, for så vidt angår de forslag, der kommer udefra til kystinspektoratet, og gjorde i den forbindelse nogle bemærkninger om det forslag, der er kommet fra Esbjerg. Jeg forstod, at hr. Kurt Hansen havde været forhindret i at være til stede under hele debatten, og jeg skal derfor henvise til, hvad jeg allerede har sagt herom; det vil jo i løbet af få dage fremgå af fortrykket.

Hr. Erlendsson vendte tilbage til spørgsmålet om den skade, statens havnebyggerier eventuelt kan volde. Det er jo et tænkt spørgsmål, og tænkte spørgsmål skal man altid være varsom med at gå ind i en diskussion om. I øvrigt tror jeg, at enhver, der har kendskab til havnebyggerier på Vestkysten, vil give mig medhold i, at det er spørgsmål, som man flere gange gennem årene har været stillet over for, og som der er blevet taget stilling til i hvert enkelt tilfælde. Sådan må det vel også være fremover, hvis nye havnebyggerier skulle komme til at volde skade.

Så stillede hr. Niels Andersen nogle spørgsmål til mig vedrørende de forestående forhandlinger med amter og primærkommuner. Jeg mener, at jeg bør tage det hensyn til dem, jeg skal forhandle med under de forestående forhandlinger, at jeg i hvert fald i dag afstår fra at besvare de spørgsmål, hr. Niels Andersen stillede for et øjeblik siden. At undlade at besvare disse spørgsmål må vist også være at tage et rimeligt hensyn til det parti, som hr. Niels Andersen tilhører.

Så må jeg i øvrigt sige, at jeg ikke deler hr. Niels Andersens skattemæssige betragtninger; klarere kan det vel ikke siges.

Hr. Svend Heiselberg spurgte mig direkte, hvorfor jeg ikke også havde sagt noget om Madsen-Mygdals regering. Dertil er kun at sige, at jeg ikke ønskede at være uvenlig; tværtimod bestræbte jeg mig på at være venlig i min omtale af venstre.

(Kort bemærkning).

Erlendsson (FP):

Ministeren sagde, at det spørgsmål, jeg havde stillet, var et tænkt spørgsmål; dermed mener ministeren åbenbart et hypotetisk spørgsmål. Det er imidlertid ikke tilfældet. I Skagen har man store problemer med den erosion, der er sket syd for havnen, og som ganske tydeligt skyldes havneanlæggene. Det samme er tilfældet i Frederikshavn, hvor der også er betydelig erosion syd for havneanlæggene.

Jeg har ikke talt om skader forårsaget af nye havneanlæg. Jeg har sagt, at staten burde være erstatningspligtig for de skader, som statens havnebyggeri forårsager for kommuner og enkeltpersoner, og jeg har stillet ministeren det direkte spørgsmål, om han erkender, at staten har forpligtelser over for Ska-

[Erlendsson]

gen – det er det mest aktuelle spørgsmål – og i det hele taget over for kystskader, der skyldes statens havnebyggeri.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslag om motiveret dagsorden af Dohrmann (FP) (se foran) forkastedes, idet 13 stemte for, 81 imod.

Hermed sluttede forespørgslen.

Den sidste sag på dagsordenen var:

9) Valg af 8 medlemmer til Danmarks Nationalbanks repræsentantskab for perioden 1. april 1981–31. marts 1986.

(Jfr. tidenden sp. 7485).

Formanden:

Til dette valg er anmeldt følgende valggrupper:

en gruppe på 80 medlemmer: socialdemokratiet, det radikale venstre og Steenholdt;

en gruppe på 50 medlemmer: venstre, det konservative folkeparti og kristeligt folkeparti;

en gruppe på 25 medlemmer: fremskridtspartiet og centrum-demokraterne;

en gruppe på 23 medlemmer: socialistisk folkeparti, venstresocialisterne, Danmarks rets-

forbund og Preben Lange.

Valgt blev:

- 1 Heinesen (S)
- 2 Henning Jensen (S)
- 3 Tastesen (S)
- 4 Niels Helveg Petersen (RV)
- 5 Christophersen (V)
- 6 Stetter (KF)
- 7 Glistrup (FP)
- 8 Ib Christensen (DR)

Meddelelser fra formanden:

Den fg. formand (Brøndsted):

Der er ikke mere på dagsordenen.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Retsudvalget (31/3 81):

Udtræder: Niels Helveg Petersen (RV)
Nyt medl.: Bernhard Baunsgaard (RV)

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 1. april 1981, kl. 13.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den i salen opslåede dagsorden.

Mødet hævet kl. 17.39
